Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 8 ДЕКАБРЬ, 1979 ШУ. • № 147 (6122). • Мах 2 кепиг.

«ХIара балха денна — дикала Iэна»», ахача химикий инициативагIа шерра социалистически яхь, йоьржаьй В. И. Ленина цIарагIча Грознески мехкдаьтта чекхдоахача завода установкий технологаша. Пачхьалкхен плани тIайина социалистически декхараш дика тIехкхочуш а деш, цу яхье хьалхе латтан хьабовгIарех ба № 8 йолча коммунистически къахьегима сийлен цIи лелаеча установка технологаш. Овсаро къахьегарал совгIа, шоаш ийчъю продукци дикех тIехдика хила хьийтаца дар.

Ер бархIлагIа шу да цу установке оператор Островская Наталья къахьегаш йола. Хадданза яхье хьалха латташ йола Натальи дикагIйола рационализатор лоархIаш а я. Цул совгIа, «Современник» ахача цехови, комсомольски пенгазета редактори декхараш а дикан цIена кхочушдеш цо.

СУРТА ТIА: оператор Н. Островская.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ОВСАРЕ КЪАХЬЕГ

Дика къахьегима хьожхамаш тойташ чекхдоаккхаш латт пятилетка диълагIа шу Наурски района «Россия» ахача колхоза хьайбаш леладераша. Иштта, дуьхх шера план 530 тонн йолаш, 543 тонн денкад пачхьалкхега хIанзале, хIаьта шура, план 1400 йолаш, 1301 тонн.

Советиа укх хана дайнахьеи буси цхьан Iаттагара 6,8 килограмм шура йоалкхаш хиннаяле, хIинз 7,1 йоалих.

Шурий-товарни фермашта юкъе лъркича социалистически яхье хьалха Мадаев Махьмода кулгаллу шоллагIъяр я. Пачхьалкхенга шура йоххара план цу ферма коллективо 15 ноябре кхоачашйир.

Доярашта юкъе лъркачь яхье хьалхара кхо моттиг дIалоац цу фермерча доярийна Нажуева Назарманас, Хасанова Захе, Лабазанова Хамимете. ХIара кхоабача Iаттагара кхо зварнел совгIа шура яьсккхай хIинзале царех хIорамс.

М. ХАМАТХАНОВ.

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНИ АКТИВА СОБРАНИ

Селхан, 7-ча декабре, Грозне хилар Нохч-ГIалгIай АССР партийни актива собрани. Цига «КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума итогехи КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлацара хьадоагIача областной партийни организаце декхарехи» доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. **А. В. Власова**.

Доклад юкъаш пренешка къамаьлаш дир **Н. И. Семенова** — КПСС Грознески горкома хьалхарча секретара, **Н. Г. Рыженкова**—«Красный молот» завода котельщикий бригадира, **Т. Д. Албакова** — халкъа депутатий Грознески районни Совета исполкома председателя, **Р. М. Хачатурова**—«Грознефть» объединене керттерча инженера, **А. М. Карагичевас** — КПСС Наурски райкома хьалхарча секретара, **А. С. Арсанакова** — Малгобекски УБР бурув деттачуи помощника, **Я. Н. Нюхалос** — Къилбаседа-Кавказски машинаькъа Грознески отделене начальника, **З. М. Шамилевас** — Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза бригадира, **А. М. Прайнака** — «Грозэнерго» управлянце, **В. И. Емельянова** — Нохч ГIалгIай гIишлошъеча управлене паркома секретара, **Л. М. Харсанова** — КПСС Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретара.

Партийни актива собране белгалдир КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума соцамаш, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева къамаьла коммунисташа, республика берригача къахьегамхоша бIаргчей дизза къоабалдеш дегаш айдена тIаийцан хилар.

Нохч-ГIалгIай АССР партийни актива собране КПСС Центральни Комитета тешам белар коммунисташа, республика берригача къахьегамхоша ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеш, Пленуме нов. Л. И. Брежнева еина указанеш рекомендацеш кхоачашъяра дерригa хьинари энанеш дIалургхиларах, вай Даьхен экономически низ дIахо чIоагIбара шоай низаш алсамдоахаргхиларах, 1980 шу — иттлагIа пятилетка чакхйоала шу — коммунизм хьалъеча ерригача участкашка керда толамаш а даьха белгалдоаккхаргхиларах.

ДIАЙОГIАШ Я КОМСАШ

Укх шера мирель бетта вIашагIъелла къона я «Серноводск-Юртовский» ахча совхоз, «Алтуринский» совхоза отделенех хьахиинаб тха боккам. ХIаноаьца оаха лелабдора гураьхьа дув ллат, iенараш, кхейора шенара сенлаш. ХIаьта тIехьа тIайоагIача хаяа керттерча даькъе комсаш кхерръп. ЕррагIна а уж хургьа тха боахаме 800 гектара тIа.

ИттлагIча пятилетка укх диъмагIча шере 80 гектара тIа комсий таьмаш дIайогIа декхарийле даьдар тхо планагIа, цхьабоакъда, совхоза боахлоаш леррхIар уж бIаьргега дIакхоачае. Дагалъяр кхоачашдар духха ерриго шоай торонаш оарцагIъаькхи къахьегаш а ба уж хIинз.

Комсий таьмаш дIайогIаш кхайтта сег ва. Кхь трантористо шоай агрегатий новкъосткка кIоагаш доах бурув а тоха, цу кIоагашка комсий таьмаш дIайогIаш бархI сег ва. Комсаш дIайогIаше а царна хий тох. Валла нормаш кхочеш — на ей цхьанкха сег вац. ХIаьта наьха балхацара моральни материальни безам сообенкхоро вIаштIехьяьхачи мероприятешка тьежа, нормаш тIехкхоачашьераша лара дийнахьа ахчаи премешта.

Лаххе белгалдаькхача тайпара балха норманх лоархIа ца вен цхьанкха сег вац, цхьабакъда, царна юкъе а дикка овсарагIа къахьег механизатораша Мусаев Билала, Махмудов Хожас, Давлетукаев Шарпудина, Хакиев Ибрагима.

Поачал йоалаш хIинз санна хиттам латте комсаш дIайогIара лаам цхьая кIиро ль йоакхаргьа оаха.

С.-М. ДАКУЕВ,
Шалински района «Серноводск-Юртовский» совхоза керттера экономист.

Шера цхьан бригадо 5000 метр бурув тохаре

БIУБЕННА БА БУРУВДЕТТАРАШ

Пачхьалкхен плани тIайина социалистически декхараш тIехкхочаш а деш, дикка производственни хьонхамаш доахаш хьабоагIаш хиларца пятилетка диъмагIча шера белгалъяьнна я Грознески бурув тохаре балхий управлене коллектив. Республикерча бурув деттача организацешта юкъе лъркача социалистически яхье цкъа санна массехаза хьалхара моттиг дьнкхай цо укх шера.

Уж толамаш доахача дикка дакъа а доалаш хадданза социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Е. И. Ильичев керте латтача № 142 йолча буровой коллектив. Шера цхьан бригадо 5000 метр бурув тохара Г. А. Шулькина дIабохабаь болам чIоагIа раьза хиннa хьал а лаьца, В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денна къахьегама совгIат кийчдаре тIаргIертта къонсам лоаттабеча цу буровой коллективо доккхий къахьегаме толамаш доах.

Царех лаьца укх тайпара дувц № 142 йолча буровой кулгалхочо Е. И. Ильичева:

— Аз кулгалдеш йола бригада шийна хьалхашка латта декхараш тIехкхоачаш а деш, даим яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я. Бурув тохара дIабахача ноябрь бетта план дизаденн ахаззен гаргга тIехкхоачашйир цо. Бетта цхьан станокаца бурув тохара коммерчески сухала задание а дикка тIехкхоачашйир. Бригада коллектив дог тийша я № 143 йола буровой кастта йисте а йоаккхаш. Цигара йоккха мехкдаьтта кIеж тохаргхиларах, Наурски районе мехкдаьтта доалаш хилар чIоагIдергхиларах а.

Дукха материалаш, химически реагенташ, утяжелитель, электроэнерги, запасной оатхалаш, кхьийола материалаш кхоарах, бурувдеттача остех бизза пайда ийбарах пачхьалкхена боккха пайда баьб бригадо. Правобережни яхача моттиге тIерча мелашкара мехкдаьтта даккхара яккха йолаьнй из скважина укхаза. ПроектагIа 5500 метр бурув а тохаш йоаккхаш йолча скважине Iальмате чоалхаиеи халеи геолого-технически хьалаш нийсъу. Бурув тохачара температура 200 градус йоавхалга кхоач, тIоананкара давлене 900 атмосферага кхоачаш я. Из иштта доллашехьа а бурув тохара йолча кердача техникахи технологехи кхетамца пайда ийбарах денгара денга тоалу буровой коллектива производствени хьонхамаш. Скважина ствол тоам ца балийтара бурув деттача остешта стабилизировани еш йолча устройствах пайда ийбу укхаза. ХIаьта геттара новлханеча хьалашка пайда ийбу бурувдеттараша «СевКавНИПИнефть» институто кийчъяьча компоновках.

Бурув тохачара режим нийса хилийтара, бурув деттача остех кхетамца пайда эцара индикаторах пайда а ийбеш, дукхагIа хулийт механизировании хьисапе бурув тохаш йола ха, цхьан остана лаьрхIача тохац, дола бурув 15—20 процент дукхагIа хул. Майковски отложенешка бурув тохача хана шоаш башка-дика хилар хьахьекхад цхьа берд болча остана. Уж кийчдаьд «СевКавНИПИнефть» института Iилмахоша. Массала бурув тохаш хиннача остел кхоазадиазза дукхагIа бурув тох лаьие белгалдаьхача остаица.

Бригада коллективо шийна къахьегам а кхетамца вIаштIехьбаьккхаб. Ше вахте латтача хана бригада хIара хIаьано бизза пайда ийбу балха ханах. Буровойи энергетически оборудованена дика доал ду укхаза. Дукхача даькъе цох тийша да бригадо доакха производственни хьонхамаш я ХIара дийнахьа итогаш ю укхаза бурувдеттарий производственни хьонхамашта, социалистически яхьа экрана тIа дIаязду хIара смена коллективо даьха толамаш. Хадданза тIахьонам юаттабу укхаза бурув тохара балхаш иштта лет хьожаш. Цудукхьа кьов хан тинка моттиг нийсац бурув тохача.

ХIара дийнига даьнча сменана баь болх бувц нага кхьа задаан кхоачаш ца еш меллагIйола смена йисане, цун бахьанашца цу гIулакха бIехие бараш малаш ба хьож. ДIахо йодача хана нийсдена кхоачанбоацараш ца нийсдалийтара дола лаьрьаш белгалдоах. Шоай къахьегам иштта вIаштIехьбаьккхача бригада лаьттан чекхаш тохараш бIубенна ба В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIейна сийлена пакъаьтIоргхиларах.

Д. ГАБАЕВ.
Грознески бурув тохаре балхий управлене воккхагIвола инженер.

АДН корреспондента хаттара А. А. Громыкос денна жоп

Берлин, 5 декабрь. (ТАСС). Варшавски Договора доакъошхой йолча пачхьалкхений кхьача мехкашцарча гIулакхий министрий Комитета балхаца дувзадеча укхаза веначa КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхьача мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос жоп делар АДН — ГДР телеграфия агентства — корреспондента хаттара.

Хаттар. Советски Союзо ахкача тайпара тIехьа ца йоахаш Малхбоален Европе юкъера гаьнаа йола американски керда ракетно-ядерни герз дIанийсдара хьакъехьарча йоазаш йолча планаца юаллена переговораш е раьза хIана дац НАТО мехкаш?

Жоп. Уж сихха переговораш яра раьза хIана бац даьшха йиш я цхьан хIаманца — Варшавски Договора мехкел НАТО блока тIема кийчов совле хилийта уж гIертарца. Бакъда, из позаяи перспектива йоацаш я. Социалистически мехкаш дац НАТО пачхьалкхенаштех Варшавски Договора пачхьалкхенаштех юкъе хIанз этта тIема кийчон нийсхо йохае йиш йолаш. Цу тайпара нийсхо йолаш хилар бакъдаьд дукхаза а малхбузен мехкий кулгалдеча деятелаша, цу даькъе США президента Картера а укх шера ийне Вене Л. И. Брежневца вIашагIкхийттача хана.

Из нийсхо йохае а гIерташ НАТО кулгалдеча гIозараша хIанз сихха кхоачашъе гIертача решене чIоагIа ирдергдар Европера хьал. Цо толлаергьар юкъера гаьнал йолча ракетно-ядерни герза хьакъехьарча дешаех йола переговораш яра кIийле. БелгалдаьхачагIозараша из дерриге переговорий хьакъехьара дош нийса тIакIалтIа доах дар йоах переговораш е йиш я, бакъда, американски керда ракетно-ядерни герз хьадара а Малхбузен Европе дIанийсдара а хьекъехьара решене тIаийцачул тIехьагIа.

Советски Союзеи цун союзникийи позици къаьгта йоазаш я. Тхо вIалла ха тIехьа ца йоахаш хIанз укх сахьате эттача положенега хьежжа переговораш яра тIехьа да, вешта аьлча белгалъьянка НАТО решени тIаэцийта йиш яц. ХIара оагIон боккъо а торо а я переговорий истола тIа Iотта а хайша шийна юаца: ярьяц аьнна хета предложенеш юцийта оттае.

Хатта тарлу, фуд цу предложена юкъе нийса доацар? Цу тайпара переговораш хилийтара раьза хIана бац НАТО цхьадолча мехкий кулгалхой? Из хаттар — тIехьа ца йоахаш переговораш яра хьакъехьара хаттар, оалаш ма хиллара, хIанз, чудита ше ихаш вайарга кхачьа латт хIара европейцана.

Сихха переговораш ечул керда герзаш Iоадента, цунна тIехьа йоагIа еррига Европа тIехьле а тIехьа, дикагIа хеташ долча НАТО мехкий правительстваша халкъашти хьалхашкара боккха бехкетохам шоашта дIатIалоац. Цу тайпара событеш ца хилийтара хIанз ха йолаш я, хIаьта из ха кхера лийта йиш яц.

Советий мехка гIолла

МОСКВА. Отрасле даьча лоархIамий лардa тIа кийчъяй еиа йоккхечек транспортни машиностроени метрологически Iалашъяра программа. Цунна чуйоагIа керда стандарташ, методаш, технологически процессаши кийча продукции лархIара средствашт хьаэра йола 400 гаргга задане ш. Из программа кхоачашъяра дIадахийта дезаргди 48 миллион сом. Из зе юхаметтаоттаргда из керда гIулакх балха юкъе доаладаьчул тIехьагIа ши шу даьлехьа.

АЛМА-АТА. Кердача. Капчагайски форело торо хилийтар Талы-Шанерча Панфиловски атагIарчи колхозхошка хи тIа гIолла «къакъаш дахка». Къьстта найдане хилар уж хьайбаш кхоабача комплексашка комбикормаш дIа-юхо кхахьара, хIаьта хьа тIадоагIача шера кердича водохранилища тIа гIолла шоаза дукхагIа комбикормаш дIакхаьа лерхI, хIаьта иштта юрташкарча гIишлоцта лаьрхIа цемент а кхухьаргьа.

КАЛИНИН. Областерча мелиораторашта юкъе эгтара хьалха шиш пятилетка задане ш кхоачашъьй дукхха ковшаш йоахкача экскаватора В. Колотилов керте латтача экипажо. Из экипаж в Краснохолмски дIа-юха лелача механизировании колоннина чуйоагIаш. Толам баьнкхаб хадданза а бIарччача шера а цхьатерра болх беш хилар балхан доалаш. Верхневолжье кIезига бац дика мелиораторш. В. Колотилов, массала — СССР Пачхьалкхен преме лауреата М. Суворова ученик ва. ХIанз из доазув даькхад областерча итташ болча мелиораторашна.

МОСКВА. Шоай кхашкара а ловлахой кхашкара а хьувкъам чакхбаккха йиш йолаш я Ленина цIерагIча Подмосковьерча совхоза завод. Кхоъ ах миллион банка сомий соки консерваш, 1400 тонн Iажех даьхка хий бIарччача шера тикашка дIаухийт цо. Завод дIахо шеръергйолаш а реконструкци ергйолаш в я. Боахамий юкъара продукци чакхйоахаш йола предприятеш хьаелга дика гIулакх хилар хьахьекхад практико, хIаьта из вахаро дIадехар а да.

ПСКОВ. Юрта боахам лелабара эгтари пайданегIа йолча методашта шерра пропаганда еш я Псковe вIашагIъелла хьалхилаттача опыта школа. Цу чу бархI факультет я производства тайп-тайпара доакъош чу а лоацаш. Занятеш хул дикагIа долча боахамий кхашкей фермашкеи. Хьалхилаттача юртбоахама опыта школаш вIашагIъехкай иштта ерригача районни центрашка а.

(ТАСС).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ИНФОРМАЦИ

БЕРЛИН. Къахьегама овсарле 20 процент совгIа лакхье йиш хулийтаргья литейни кепаш кийчъяра Карл-Маркс-Штадтерча металлургически заводи специалисташа конструкци а оттаяь хьальча агрегато. Производственни процесса из юкъехьахьо дикка аттача йоахаргьа дукха хала операцеш тоадергда къахьегама хьалаш. Керда операци эксплуатацена юкъейоалаяр — из я укх гаргтарча операцешка еррига а чакхъяьккха яргйолча, оалаш гара денз завода еча реконструкце лахех кал.

БОНН. Итташ эзараш бола малхбузенгерманскеи къахьегамхошкей гар делалашнел сагито «хоачасенгьа «АЭГ-телефункен» яхача концерна предприятеш «унахцIенача хьал тIа яхар» оалача гIулакхо. Концерна дирекце виклло хоам баьб укх гаргарча шера ФРГ тайп-тайпарча городашка цу йоккхагIйолча монополистически фирма за водашка балха болча болхлоех инженерах гIулакхерча нахах 13 эзар гаргга сег балхара дIаволахкаргволгах.

Ер шу хьадолалуча юххье «АЭГ - телефункена» заводашкара дIаваьккхавар 6 эзар сег.

Дирекце хьаккапкадир, иштта дукха нах балхара дIабахар хIана малхбузенгерманцки электротехнически промышленноста йоккхагIъярех йолча цхьан концернана тIалаттача «цIенхаштача экономически халонашца» дувзаденна хилар.

АЛЖИР. 1980 шерара мехка бюджета проект йийца льниай Алжира Къаман халкъа собране. Бюджета расхода дакъа 50,55 млрд. динарах латт. Доходии дакъа 50, 83 млрд. динара боараме чIоагIдаьд. 60 процента мехкдаьтта экспорта чотах финансировани ергья цунна.

Алжирски правительства экономически политика керттера лостам — общественни производства материально-технически база чIоагIъяри шеръяри.

ТОКИО. Японе лелаш долача каьхата ахча 11,4 процент дукхагIа хиннад октябре дIадахача шера цу хапаца нийсдича. Японе банко — мехка центральни финансови органо — кийчъяьча отчета тIа йоах, укх шера июль бетта денз каьхата ахча алсамдалар валови къаман продукт алсамъювларал сихагIа лийнад, хIаьта цо хьахьокх хIанз Японе дIайолаенна боккъонца йола инфляционни процессаш.

ТАСС.

КХОАНЕН УЙЛА ЕШ

Хьайбашкара продукци яккхара а пачхьалкхенна из дIаллара а планаш кхоачаш ца еш дукха шераш дIаахийтад «Назрановский» совхозо. ХIана лийнад хьайбаш лелaдерий гIулакхаш иштта эсале? Из нийсденнад доакъарий база йоацаш совхоз хиларах. Кхоачам хиллал царна эша моцей гIожей доакъарен Iалашдергдола наькъаш лоахаш хиннабац хьалхе хилла совхоза кулгалхой. Укх шера лаьрххIа оарцагIбовларах кхьича тайпара лел совхозе гIулакхаш. Лехад доакъарий база хургйола наькъаш. Фу наькъаш да совхоза кулгалхоша лехараш, кхоачашдаьраш, кхоачашде лерхIараш?

Царех да цахаддаш мошача доакъара конвейер хургйолаш дола гIулакхаш вIаштIехьдахар. Из хилийтара укх дIаяхача бIаьсти 280 гектар хулча лаьтта дIайийнай дукхача шерашка тIаюлла буц. Цул совгIа, август бетта ши бIаь гектара тIа дIайийнай рапс ахаш цIи яр а. Из шура дукха хулийтача баьцех я, апрель бетта хьакха йиш йолаш сиха дегIа а йоагIаш. Рапс дIайийнай фермашта юкъе ужача кхацька. Юххе дада укх гураьхьа рожь дIайийна ши бIаь гектар кхаш а. Мошача доакъара лаьрхIа цхьа бIаь гектар хулча лаьтта мукх а дIабийнаб совхоза механизатораша.

— Моша силос кхоачаяле йоаллача хана хьакха мегаргйолаш лакхъенна хургья рапс. ТIаккха из а телаш кховбаргда оаха доахан, — йоах совхоза директора Льянов Махьмада. — Рапс кхоачалуншехь а хьакха йолаег мегаргйолаш дегIаена хургьа моша рожь я. Из хьекха тхо доаллашехь а хьалъоттаргба мукх, дукхача шерашка тIаюлла буц. ТIаккха хьакха йиш йолаш хургда моша кIа а. Цох цхьа бIаь гектар дIайийнай боахамо доакъара лаьрхIа. Люцерна хьекха тхо далалехьа силоса хьакха мегаргйолаш хургья тха хьажкIаш а. Иштта вIаштIехьдаьккхад оаха бIарччача шера мошача доакъара конвейер хургйола гIулакх.

Совхоза кулгалхоша кхоачашдаьча гIулакхех ба Iанарца гIожа доакъараш кийчдергдолаш Пхьилекъонгий-Юртгарча отделене баь кIоаг. Шовзткъе итт кубометр чухоашаш ба из. ГIожача доакъарах концентраташи шекара спешлаех яьккха питокея а тохаш цу кIоага чу кийчбаь чам бола «кхача» кхаь дийнахьа баьал хул ши бIаь Iаттагара. Нахамо Iинарца гIожа доакъар кийчдергдола кIоагаш доахаш боаи совхоза гIишлошъераш Наьсар-Кертерчеи Аьлтий-Юртарчеи отделенешка а.

Моша кормоцех еш латт Аьлтий-Юртарча отделене. Цун сметни мах 328 эзар сом ба. Совхоза ерригача фермашта мел эша гранулаши брикеташи ергйолаш я из. Кормоцеха эшаш мел йола оборудовани Iалашъяьй совхозо. Из хьалъю гIишлошъеча Мостоев Руслан керте латтача шоай бригадерча болхлоша.

Кормоцех еча доакха дакъа лац Ершов Николай Александрович керте латтача Грознерча Ленина орден лелаьча МУС треста № 7 коллективо.

Кхы цхьаькха йоакха гIишло еш я латт совхоза. Из я 90 эзар сом сметни мах болаш йола бешкарт. Хьалъю Аьлтий-Юртарча отделене дерригача цигарча хьайбашта лаьрхIа. Iан заманахь шийла доецача деношка цхи бIаь бежан арадаккха йиш хургйолаш я бешкарт. Из ю бетонах кIийле а йолаш, доакъара аьнка хьаьи а деш, каст-каста моттиг йиза йиш йолаш хий а хургдолаш. Из бешкарт ю Цуров Мусий Ахьмад керте латтача Грознерча УДМС коллективо. Шефаш хиларах гIо-новкъостал деш ба уж а. Цар дош деннад ер шу чакхдалалехьа бешкарт йистелохка. ТIаккха хоттах хIама хургдац ферме. Хьайбай латтар эзди хургда.

Цул совгIа, УДМС коллективо Аьлтий-Юртарча отделене ехи эзар тонн силос чуйолларгйола кIоаг а баьб асфальто-бетонах 50 эзар сом мах болаш. ТIадоагIача шера моша доакъар хургйолаш силос Iочуйоалла мара ца езаш кийча ба из.

Совхозо шоай аьзашца боккъонца реконструкци а яь йистеяьккхай Пхьилекъонгий-Юртара ферма а. Цхьа метр лакхлаьд кхийи, кхо дIаарахкухьаш йола транспортераш а йолаплийтай, чуйоала доакъар телаш тракторащ лел. Кхь а кхий чу асфальт йиллай, царна юкъера наькъаш я тоадаьд асфальт йиллa. Иштта кхийи тоидарах доахан латта моттиг сийрда я, хIаьта кулг-кара кхоачашдеш хиннa хала балхаш юкъера дIа а даьхад механизацеш ярах. ТIадоагIача шера иштта реконструкци а яь тоаергйолаш я Наьсар-Кертерен Аьлтий-Юртарен ярах а.

Хьайбай продукци лакхъяра лаьрхIа оарцагIбаьнна кхы балхаш деш а ба совхоза кулгалхой. ПлевагIа хила декъярен дукха кIезигагIа дар деттаи дола доахан. Дарш а хайра шура лун дацар. ПлевагIа доагIараш метта а оттадергдолаш, хIаьта дукхагIа шура лу цIеча фух дола доахан фермашка хургдола гIулакх вIаштIехьдаьккхад совхозе. Соахка Ставропольски краера доаладаьча 280 шиннарх дика доахан хиннад. Дукхьал цу фух дола хьайбаш кхоабаш я хIанз Наьсар-Кертерча отделенера ферма. Укх шера цигара доаладаьд 170 шиннар. ТIадоагIача шера шура луш хургдолаш да уж а. Ер шу чакхдалалехьа доала а даь 120 шиннар цу ферме дIахеца уйла йолаш а ба совхоза кулгалхой. Иштта дика доахан а доаладаь эргайоаккхаргйолаш я Пхьилекъонгий-Юртарен Аьлтий-Юртарен доахача фермаш а.

Жа дебадара гIулакх а дикa вIаштIехьдаьккхад боахаме. Укх шера Ставропольски краера «советски мериноса» ахача фух кхо эзар жий йоалабаьб совхозо. Царех цхьан устагIо шера бархI килограмм тха лу, хIаьта, 70—80 килограммага дIаккхоачаш доаза а да. Из торо ярах 8,5 эзар устагIа ба хIанз Пхьилекъонгий-Юртарча ферме.

Иштта торонаш еш ба «Назрановский» совхоза кулгалхой хьайбай продукци алсамъяьккхара.

С. АУШЕВ.

ДІАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАЧА ЗЕНЕЧА ГІУЛАКХАШЦА—КЪОВСАМ

Вахаро а практико а хьахьокх, идеологически балхах хьабоала пайда цунна партийни кулгалдаре боарамах, кхетам балара гІулакх комплексно леладелга вІаштІехьдаккхарех тийша долга. Парторганизацей идейно-кхетам балара балха эффективность айяра буьзам гІулакх комплексно леладарца хилар кІоарига доашхаш хьахьенхад КПСС XXV съезде. Цига белгалдаьккхар, советски наьха духовни сурт-сибат вай дерригача социалистически вахаро хьахулийтилга. Эггара хьалха парте, цун ерригача организацеша цхьан хІамана тІаберзабаь, тІагІертта идейно-кхетам балара болх барах а хулийташ. Цудухьа идейни тешамах, политически санкхетамах коммунистически нравственноста принципех хІара сага хьинаре вахара позици хуртйола хІама де деза. Кхетадеш ма-хиллара, советски сага мировоззренецен моральни сурт-сибатацен тарлуш довца дІаяхача замах юхедисараш. Эггара хьалха динах тешар а долаш. дІадахарца айхха ювзасина я из процесс.

«Идеологически, политико-кхетама болх дІахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцам тІа дехкар эттадаьд идейни тешамах, политически санкхетамах, коммунистически нравственноста принципех наьха хьинаре вахара позици хьае, аьлла.

Керда советски саг — патриот-интернационалист хьалкхеву дІаяхача замах юхедисача кирчача гІулакхашца цахаддаш къовсам а лоаттабеш.

Кхетам балара гІуланха нердачох дувцача хана белгал ца даьккхача дергдац планировани ца, коллективна кхетам балара лоархІам лаьхбаларца дувзадена из хилар. Нохч-ГІалгІайчен партийни организацей балха практикана шерра юкъедоладаьд текущи уттаь ца Іеш, перспективни а планаш уттаелга. Цар тІа я КПСС ЦК, новкъоста Л. И. Брежнева балхаш тІа уттаю идеологически дешаех йола партийни установкаш.

Националистически дини уйлаш шоайла айхха ювзаенна я, хІаьта шоайла цаІ шоллагІчо хьалкхоебаш а я. Цох лаьца чІоагІа доашхаш дийцар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома III-ча пленумо.

Наьха санкхетам чу шираче замах юхедисача воча хІамацца лоаттабеча къовсаме пайда оц идеологически балха ерригача формаех средствах: собранеех, граждании сходех, цІагІарча лектореех, партийни комсомольски политически дешара системах, кепайоазонах, телевиденех, радиох, литературех искусствах, культпросветучреждених.

Коммунизм хьалъеш волчук моральни кодекса кертерча рассах цхьанне тІа аьннад: «Общества духьа хьаьнала къахьега». Из нравственни принцип эггара динагІа хьагуш кул производстве хьалхалаттарийн новаторийн, къахьегама турпалийн оамалашкарен гІулакхашкарен. Уж нах белгалбоал балха тІа чІоагІа бехктокхам хеташ хиларца. Даим дІахьалхашпаьха гІертарца, нерда наькъаш дахка, тахкарчуш дукхагІа кхоача хьадела гІерташ хиларца.

Шийн хана В. И. Ленина дийцача коммунистически къахьегама зІергех хІанз доккха беркат доал. Цудухьа вай общества вІалла в ла йиш йолаш бац, кхы а дегазагІа ба шоашкара хІама дІа ца а кхоачийташ обществагара дІадаккха гІерташ бола тунеядцаш. ХІанз а йолаш я хьаьнала болх беш воллача къахьегамхочоа лахла дер дайнараш хьувзаш, ялат кхедерашта юкхе лаха даьр дав гІертараш лела могІигаш.

Къахьегамхошта юкъе шоаш беча идеологически балха тІа республика партийни организацеш къахьегама сий лакхагІча боарамга кхоачадеш айде. Цун хам бергболаши лодыраш, дисциплина телхасрашца, лоарзагІаьнна гІулакхаш леладерашца машар хургбоанаш кхетам царна бала гІерт.

КПСС обкоме болх беш я идеологически комисси. ХІаьта иштта болх беш я советски традицеш, цІейш, обрядаш быта юкъеккхахьара дешаш леладу республикански а районни а комиссеш. Цо йиш хулийт активах шерра пайда эца, чоалхаве проблемаш къоастадра дукхагІа хоаф бола, компетентни нах тІаберзабе, бІарчча хьанйпача а къаьст-къаьстача участкашка в, хьадача коллективашка кхетам балара болх малагІча хьал тІа ба квалифицированию а комплексно а Іомаде, керда обрядаши традицеши республика къахьегамхой хІара денгарча быта шерра юкъоваьхаьа.

Традицеех, обрядех, ритуалех пайда ийса эцар, нахага деча кхайкарала бокъонца дола адрес хар, чакхйоахача мероприятей эффективность Іалашъяр духьа партийни организацеша статистически органий, вузийн Ізлма-тохкама учреждений болхлой новкъостальца теркальяьй бахача наьха ерригга группаш цар занятей тайпанна, хьашаниа, образованега, хьаштанка, общественни балхаца дакъа лацарга, динах тешара боарамга, кхьдарашка хьежжа. Цу даннеша йиш хилийтай идеологически балха керттора лостамаш харжа, из дифференцированно, бахача наьха ерригача категорей хьашташ теркал а деш дІабахьа.

Иштта боккха болх чакхбаьккхаб бахача наьха тайп-тайпарча группай башхалонашка, цар обычешка, оамалашка хьежжа сценарешхьаяра, бІаьш шерашка леладаь къаьнара традиционни гІулакхаш кхетаме, куцалахьа тахинарча дено хьанхухьарашца цхьана тардела вІаштІехьа а доахаш. Цу тайпара традицеш хьатІанйяро, царна мутІахьа хиларо нах шоайла гарги бус, нравственни дика хьал хьахулийт. Масала, кагирхошца беча балха тІа парторганизацие могаю лоамаш лаьха дика обычай — боккхагІбараш лархІар. Къебешие нах чІоагІа лоархІ кагирхоша, цар яхачуига ладувгІ. Цунца дувцадена каст-каста хул коахалий вІашагІкхетараш, къанагІа йола болхлой династеш хестаяр, школаши училищаши лькараш сий деш болхлоех дІатохар. Ветеранашна къонача болхлошта дІалу пропускаш, доккхагІдолча хоахала эстафета. Обычай а хиша юкъеденад дезала сий шоай къахьегамца лакхалоаттадераш бозбер духье цхьан тайпан нах гул а беле дезалий цІейш чакхдоахилга. Цу тайпара, лоамаш наьха шираче замалахьара обычай кердача чулоацамца хьалйизай.

Республике 109 эзар хІана бац аьнна ба ла аха нах. Хоаш да, уж берригаш а кхуаш йоагІача тІехьенна йоагІача тайпара влияни кра кхетам болаш боацилга. Цудухьа къабоашача наха лаьрхІа вІашагІъеккхай цІагІара лектореш. ХІаьта цу лекторей болх вІаштІехьа дика бажкхар гуш да кхыметтел гаьнна лоамашка кхача юрташка а дин авторитеташ оалаш бараша кагирхошта еш йола харцахьара влияни дика меттьяла йолаенна хиларах. Терхалъеш я кагирхошта кхетам балора даькъера кхалнаьха — цІен-поаной низ кхар санна йола факт а. Цудухьа эшшаш йола знанеши кхетами тела дьйнай царна парторганизацеш. Царна лаьрхІа занятеш яра дикагІбола кхалнах-активисташ чу а болаш йола 176 лектори вІашагІа а елла.

ТІехь-тІехьа боккхагІа хул къахьегамхошта нравственни кхетам балара даькъера къахьегама коллективай лоархІам. Предприятешка идейно-политически мероприятешца цхьана шерра чакхйоах къахьегамхой творчески хьинар айдара, производства дай шоаш болга кахв ховргдолаш, болхлой классе доакъошхой шоаш хиларах донкхал дергдолаш, мехка экономика чІоагІъеча шоашхара дакъа лаца ховргдолаш нах хьалкхебара тІаерзаьь мероприятеш.

Цу гІуллакха во йоалаш опыт йоаьл Мичурина цІерагІча, «Красноармейский», «Юбилейный» яхача совхозий партийни организацеша. «Адресаш доала», хьдда йоаца мероприятеш ца хилийта гІерт цу боахамий кулгалхой. Решени тІаэцале хьалхагІа бокъонца уйла ю цо малагІа экономически меттел, кхетам балара а, эффект лургья.

Интернациональни кхетам балара эффективность дІахо лакхъеш хиларо дІадех Ізлма-атеистически кхетам баларца цун айхагІа бувзам хулга.

Ухх тІеххьарча шерашка республике чІоагІагІа бу дукхача наха Ізлма-материалистически уйланца кхетам балара болх. ДІадахачв шера 12 эзар совгІа лекци йийшай городашкей юрташкей Ізлма-атеистически темаех лаьца. Массанена а хьаштдолаш, дин харц уйлаех доала зулам тьахьоккаш дола литература арахецнага вІаштІехьдаьккхад. ДикагІа къйчбу лектораш-атеисташ, атеистически балха организатораш. Юрташка болх беш я 4 эзар совгІа цІагІара лектореш. Цар чІоагІа болх бу дин хьехамаш харц хилар хьахьоккхара. 1979 шера январь бетта «Агитатор» яхача КПСС ЦК журналаца цхьана республикански Ізлма-практически конференци яй Ізлма-атеистически нравственни кхетам балара актуальни проблемашта. Цу гІулакха шерра пайда эца баьннаб кепайоазонах, радиох, телевиденех. Дин «авторитеташа» оалярий, доалхехнарий, хьеташ къа а доацаш, нах Іехабарца бака гІертарий вІаштІехьдоаца гІуланкхаш хьагучадоахаш долла массехи фильми телепередачеи кийчъяьй.

Цу доллача хІамах, пхьо йоалаш, беркат доал. ХІаьта а цужах сатийна Іе йиш яц. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, советски боахамех органаша кхы тІа а керда, маьккарагІа чакхйоахаргйола формаш кийчъе еза Ізлма-атеистически балха тІа бусалбен нерстен дини гІулакхашта доазув оттадаро, тайп-тайпарча дин-тоабей наькъаш дехкара, майрра тІагІерта къовсам лоаттабе беза дин харц уйлаша хьалхьедеш долча националистически, антиобщественни гІулакхашца.

Машар хила йиш яц республика профтехобразовани духкхача школашкей училищашкей Ізлма-атеистически болх во вІаштІехьбаьккха хиларца.

Республике хІана а шоаш ходолийт оахье лелар, ноллаьча сата шарпІаташ махьар диллар, урдув дахар, дукха естий лелабар, кхерза йола йиінгаш маьрё ахийтар санна долча, ширача замах юхедисача зуламеча гІулакхаш. Ширача замах юхедисача зуламеча гІулакхий хьакъехьа къамаьл юкъе даьлча массаев а шоашта чІоагІа новкъа долаш санна дІахьоаз советски сага сий доаде гІерташ дола уж гІулакхаш. Цхьабакъда, уж юхамаччахьара гІулакхаш дІа ца далийтара гІо деш дола бахьанаши хьалаши хьагучадахаре а дІадахаре а практически болх бе безача гІулакх дІаккхаьчача, дукха бараш юстара боал, тха-м тхоай а ба шорта болх аьле. Из да дешна лоши леладу гІулакхаши вІашагІкхеташ ца хилар, из да хІама бе-башха ца хеташи хІамах дош ца хеташи хилар хьахьоккхаш дола къаьгга масал.

Хоадамболлаш къовсам лоаттабу хІамаи бален гІайгІеи ца хилара духьала. Ізлман атеизма уйланца къахьегамхошта кхетам балара хьалхарча партийни, советски боахама органий, предприятей, министерствай, ведомствай кулгалхой бехктокхам закхбар духьа.

Ширача замах юхедисача воча гІулакхашца, советски общество цхьанна а тайпара тарлургдоацача хІамашца къовсам лоаттабар, «Идеологически, политико-кхетама болх дІахо тоабарех» болча КПСС ЦК соцам тІа белгалве даккхара, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара актуальни декхарех цаІ да. Уж дІадехараш теркал а деш, гуччаьа дІаьла деза, керттера хало, нийсагІа аьлча, коммунистически кхетам балара, социальни боахамей практикана, вай вахара принципашта цІеххашта бе деш дола керттера зулам доалаш я частни доалахье хилара психологи, ха дІаьйна оамалаши нравашта, къоал, социалистически доалахье лечкъаяр, шоай марарча гІулакхех пайда а эцаш зуламаш дар, вІаши оза безамаш дар, кхааш ийдар, спекуляци лелаяр. Цар а кхычоча а коммунистически морала антиподаша наьха санкхетам тувлабу. Общественни проблемеш мачча бесса хилча а бе-башха ца хеташ йола уйла дег чу йоссаю, советски законаш пийсхоадла низали бола тешам бозбу. Улахцена доацача цу хьалашка къаьста шерра дІадаржа мотт беттара, довнаш гІерталара, меттІаьлешта, йоахарашта, кхыча оалчен доастамчен гІулакхашта кьтув луш дола тараала гІертнага, карьеризм, несал леладелга. Цул совгІа, вай теркал ца деш дита йиш яц къуша, халкъа доалахьара хІамаш лечкъаерашна советски наха моральни меттел, материальни а зе деш хилар.

Халкъа боахама доккха зе ду къахьегама дисциплина массе тайпара телхаро — прогулеша, балха ва тІедьависаро. Из бахьан долаш соахка промышленностагара хьакхаьчаяи 12 миллион гаргача сома маьха продукци.

ДукхагІа а кхераметІа а дола зуламаш малар тІа гІолла хулаш да.

ХьалхагІа а санна къовсам эсала лоаттабу тунеадствала. Пайдаяча къахьегама юстара лелаш бола нах кІезигьлуш бац.

Моральни уйла чІоагІа йоалаш болча наха зуламе уж толхабеш йола влияни ю шабашничество санна долча харцахьарча гІулакхаши а. ХІара шера ахча даккха ихьйчахьа дІаух 20 эзарехта кхаччалца нах. Царех дукхагІа бараш шоай балха моттигаш а йите, деша дагІа сендальнна бераш а нйце дІабола.

Къаьстта а халахетар хулаш да кхувш боагІараша юкъе бокъонаш телхоелга. Бокъонаш телхарга, къаьстта а кагирхошта юкъе, баьнеха чаІ да правови кхетам ца хилар, цхьа бакьан а бокъонаш йовза ца хар. Декхар сенах латт аьлча, из латт, берригача вай цара советски законодательства лардаш, из кхоачашдара принципаш дика йовзарех, правови нормай социальни бувзам, бокъонаш телхаяро мел доккхийча зуламашка яут кхеталарах.

Иштта массе метте чІоагІбе беза бокъонаш телхаергйола гІулакхаш, къаьстта а антиобщественни зуламаш де тарлуш болча наха юкъе. Нийс ца далийтара коллективашка беш бола болх, айбе беза новкъостий судий, халкъа дружинай лоархІам.

ДоагІар къаьстта чІоагІа хьадехаши кІоаргтен хиларца белгалйоалаш хила беза торговлей общественни кхачаки предприятой къахьегама коллективашка, коммунальни боахама службашка беш бола идейно-кхетама болх. Цар хаьддо, тІах аьна беча балхах, профессиональни культурах, терконах тайша хургдя городашкей юрташкей бахача наьха дог айдалар.

Къахьегамхошта интернациональни атеистически кхетам лурга тІагІертта эргадоахаш тоа а деш, халкъий доттагІал дІахо чІоагІдергдола, КПСС XXV съезда решенеш, иттлагІча пятилетка заданеш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсама юкъе цар лоаца дакъа алсамдоаккхаргдола гІулакх деяга да хІанз керттердар.

М. БУЗУРТАНОВ,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретарь.

ИЛЬЧА БУХТАГАРА МЕХКДАЬТТА ТІОЙ ОАЛАЧА КХАЧЧАЛЦА

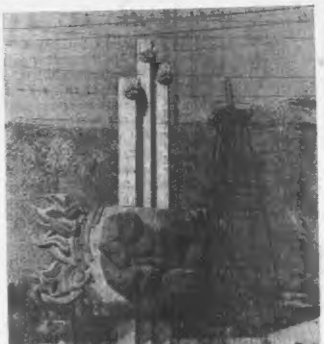

Азербайджански ССР. Болата гІайрений архипелагаш эстакади Каспийски форда талгІешта гІолла 350 километр совгІа йІаьха яха. Алхха Мехкдаьтта тІой оалачо городо-промысела 100 миллион тонн совгІа мехкдаьтта даьккхад. Унказа тохкамаш деш я кердагІа йола техника, кердагІеи шоаш санна кхы йоаден балха методаш.

Геологически тохкамий даннеша хьахьоккхачох форда кІал гаьнна кІоарга дукха мехкдаьтта, газа, конденсата запасеш я. Цудухьа хІанз форда тІарча скважинашта проектагІа 5—6 эзар метр кІоарга бурув тоха лаьрхІад.

Лаьттан кІалхара керда запасаш лехилга хІанзарча сейсмически средствашца леладу. Мехкдаьттахошта новкъостал ду къаьст - къаьстача кІийленешта, кердагІа йола дІа-юха лелача бурув деттача установкашта, кемашта хІанз Каспе тІа разведка ярай доагор даиккхарай леладеча кемашта проекташ уттаеча Ізлмахой йоккхача отрядо.

...Мехка эггара хьалхара форда тІара мехкдаьтта промысел Каспе цхьан участке Биби — Эйбатски бухте хьаьнй ах бІаь шу хьалха С. М. Кирова кулгал а деш. Метра тІехьа метр йоаккхаш бухташ юхе боккхача маьхера мехкдаьтта даккха болабеннаб нах. Фордо хьаьхецаш хиннадац шийн рузкъа — штормо йохаеш хиннай лаьттам йистош, бакъда наха юхаметтаоттаьй уж кхы дІахо а кхаб. Форда чура доагор доаккхилга хьадийлача эггара хьалхарча промыслах Ленина цІи тиллай, тІехьагІа Ильича бухта аьннад цунах.

Къаьнара промысел, таханне 26 бакински комиссара цІергІча мехкдаьттен гази йоаккхача управленеца чу а йоагІаш, болх беш я. Керда техникеи мехкдаьтта даккхара технологи шерра балха юкъейоалаяро аттача баьккхаб къахьегам, цун оасарле лакхъяьй. Ильича бухта ремонтишаша мехкдаьтта доаккхарашка шу доладелча денз 460 скважина, царех 13 заданен совгІа, дІасиний.

СУРТАШ ТІА: 1. «Массаза а хьалхарча мутІаре!» — иштте девиз йолаш болх беш я «Мехкдаьтта ТІой» яхача бурув тохача форда тІарча управлене Социалистически Къахьегама Турпал, коммунист Гусейнов Исрафил керте латта бригада. Халача хьалашка цу бригадо сваиш тІа латтача городе итташ скважинашта бурув техад. И. Гусейнов шийн новкъостащца цхьана эггара хьалха волавелар перспективни йолча моттиге скважинашка бурув тоха. ХІаьта цига 80 метрга кхоачаш кІоарга ба форд. Хьалхалаттача бригадо хІанз цхьайттагІча пятилетка чотагІа къахьег.

2. «Балха кулгаш» яха обелиск — бакински мехкдаьттахой денаьлен къахьегамен сийлен символ хьалъьяй наччахьа Іаьдалца революционни къовсам лоаттабаьча моттиге, Биби — Эйбата цхьа промысел йолча.

3. Форда тІара город — Мехкдаьтта ТІой.

Ю. РАХИЛЯ суртаж.

ТАСС фотохроника.

ОКТЯБРА МАЬЛХА ЗІАНАРАШТА КІАЛ

1921 шера комсомоле водаш 16 шу дамаша мара хиннавац хІанз 74 шу кхаьча волча Ибрагимов НотІа. Шийн зІамигалла а хьежа юха ца оалуш Шаьла районе керда вахар дуллаш болча кагирхошта майрра юкъевахар НотІа.

Белгалдаккха деза, Шаьла районе вІашагІъеллача комсомольски ячейкана уж бирса шераш геттара хала хиннилга. Комсомольцашта кхерам тІалоаттабора кулакаша, е кхы шоай де хІама ца хиача аргІанара собранеш еча хана корех тІой чудеттар.

1923 шера Шаьларча комсомольски организацо рекомендацегІа парте члена кандидаталла вахар НотІа. ТІаьха парте мутІарашка валлар из.

— 1924 шера сай вахаре эггара доккхагІдола дикахетар хилар сона, — яхаш дагаух Н. Ибрагимовна. — Цу шера Грозне хьийийллача Совпартшколе деша вахийтар со. Из толамца чакх а яьккха се Іеш волча Шаьла юха цІаверз.

Дукха дар керда вахар Іодуллаш укказа де дезараш. Дукхача шерашка халкъ боадоне лоаттадаь йола хьуьжаренаш дІа а йоахаш Шаьла, кхыча юрташка Іойохкаш яр керда школаш. Бакъдар аьлча, йІаьхача хана тхова чІоагІа новкъарлехаш яр дика реакционни элементаша. Кхуяш йоагІа тІехье своай лоІама кІал оттае гІертар уж.

ДІадоллар шераш. 30-гІа шераш чакхдоаллаш паргІаташ кхьчар кьонача республика юрташка дахача адамашта. Чудера дика хьийкъа елаташ, хьалйяр цхьацца йолча моттигашка керда за водаш, нах чубаха цІенош.

ХІаране дега чов хулаш хІама хьалхашка эттар машарера вахар хьалдеш долча вай мехка халкъашта. Хьахьоабаь тІом а боацаш 1941 шера вай Даьхенах летар фашистски Германи. Советски дерригa халкъ духьала эттар моастагІашта. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа Октябрьски революце шоашта денна Іаьдал лораде шоаш ийа болаш хилар моастагІашта дІахайтар Советски Эскаро, беррига советски наха. Цу бирсача шерашка шийн вахар ца кхоадеш моастагІчоа духьала лаьттар Ибрагимов НотІа а.

Ше хиннача полкерча бІухошца политико - кхетама болх беш вар из. Советски халкъ цхьанна а моастагІчоа эшалург ца хиларах уж тешабеш дувцар НотІас. Цу тІем тІа денал, майрал гойташ тІом барах, цІавеча халкъа боахам юхаметтаоттабеш хьинаре къахьегарах тайп-тайпара медалаш енвай цунна. Царех доккхал а ду НотІас.

Дукха бац районе НотІий хаинара нах. Бакъда, цар лайна халонаш ювше велча дукха ха варгьяр. Шийн воккхалга ца хьожаш хІанз а юкъарча вахаре дика дакъа лоацаш ва Ибрагимов НотІа. Из безаме тІаоц Шаьларча школашкарча дешархоша, юрта боахама къахьегамхоша. Цун сийна дукхаза а яьй сакъердаме сайренаш. Ше парте а къахьегама а ветеран хиларах тарра Даймехка мутІахьа волаш, къахьегама тІакхувш хьевоагІа Н. Ибрагимов. Ше санна Дай-мохк беза Іомабу цо шийн дезал а. Цун дезалах хІаранена корабаьб шийн вахара никъ. Иштта ва мехка партІатон духьа къовсам лоаттабаь вола парте, къахьегама ветеран Ибрагимов НотІа.

М. ЭПЕНДИЕВ.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

Сихха дІадаха кхоачамбоацараш

Ухх шера ноябрь бетта Нохч - ГІалгІай респотребсоюза социалистически доалахье лораяра йола партен правительствай указанеш мишта кхоачашъю хьожаш хиннай республика халкъа тІахьожама комитет. Респотребсоюза кулгалхоша (нн. Мамаева, Абдулхалимова, Климова) кооперацe доалахьара ахча лечкъадара, ца тоъаш хилара бахьанаши хьалаши дІадахара дика балхаш даьлга белгалдаьккхар цо. Рузкъа довлга лохдалара, кхомбара, лечкъа ца дайтара йола мероприятеш отта а яь чІоагІъяьй. ИттлагІча пятилетка шерашка рузкъа ца тоъалга, лечкъадела дикка ловцдир цу гІулакхаша. Товараши материалаши боарамал дукхагІа йовлгеи телхилгеи лохденнад.

Цхьабакъда, рузкъа ца тоъалга из лечкъадар, доал ца дар бахьан долаш довлга ше кулгалдеча организацешкара, предприятешкара дІадаккхара респотребсоюза правлене чакхдаьха гІулакхаш кхоачам болаш дац. Товараш, материалаш, ахча ца тоъалга, лечкъораш дІадахара лерттІа де дезар даьдац респотребсоюза цхьайолча кооперативни организацей кулгалхоша.

ИттлагІча пятилетка 3.5 шера деррига а 1590 эзар сом ахча ца тоъаш, растратеп къоали деш 115 моттиг гучаьннай цу системе. Боарамал совгІа товареши материалаши талхийтай 354,5 эзар сома маьха. Цунах 59,5 эзар сом производствана хулача зени издержкаши чотех тІера дІадаьккхад.

Къаьстта вогІа да социалистически доалахьенна доал дара гІулакхаш Шелковской (председатель нов. Халашевская), Наурски (председатель нов. Нисанов), Сунженски (председатель нов. Шаипов) районашка. Юкъера гаьрхІача 70 эзао совгІча сомн растраташ яьй, товараш талхийтад, къоалаш даьд цига.

Дукха ахчаш ца тоъаре къоалаш дареи керттера бахьанаш материально-бехктокхаме болча наьха балха потребительски организацей кулгалхоша, отчетно - бухгалтерски аппарато лерттІа тІахьожам ца лоаттабарах, кадраш хьахаржара, уж дІанийсъяра принципаш телхаярах, бухгалтерски учети отчетности эсала хиларах, материальни рузкъанна инвентаризаци во яьндаь хиларах хьахиннилга хьахьекхар тохкамо. Ревизеш еча хана финансово - боахама, товарооборота пленаш кхоачашъяра, административно-управленчески персонала промеш телара гІулакхаш ревизораша кІоаргга ца техкалга, ахчани товаро-материальни рузкъаши цар маьхаши вІаши дусташ тохкамаш ца делга, предприятей кулгалхой объясненеш ревизей анташта кІал ца ехкилга гучадаьннад.

Ревизораша оттаьча акташ тІа белгалдаьхача харцахьарча хІамай массаза боагІаш боза мах а беш де дезар деш яц респотребсоюза правлени. Ахчаш ца тоъалга, къоалаш делга, доал ца дарах товараш телхилга дІадаккхара хІама ца деш багІа цхьабола кулгалхой из бахьан долаш бехка вІалхарбувл. Масела, ухх шера ревизи еш Гудермесски районо кредитни бухгалтера нов. Толмачевас ахча лечкъадаьлга гучадаьлар. Къоал даьлга гуча доллаше а, суде ца луш, ше раьза йолчох дилленц хьачу а ийца, балхара дІаалийтай из. Цул совгІа, районо балхацара лоархІаме кхоачамбоацараш белгалдаьхадар акта тІа. ХІаьта райпо кулгалхошта (хиннача председателa нов. Налаевна) цхьаккха бехк а баьбац.

«Коопунивермага» директор волча нов. Юнусовах ца боагІаш бола къахетам баьб Шелковской райпо кулгалхоша а. ЦІагІа лелаю хІамаш йохкача тика чурча товараша инвентаризаци еш 23310 сом ахча ца тоъаш хиннадолаше а, духхьал замечани а аь хитав из.

Предприятешка цІераш ювларах, къоалаш дарах доккхий зенаш хул потребительски кооперацена. Ци ялара кхерамзлен бокъоншаш дІадеха хьалаш ца хиларца чІоагІа цІи ялара кхераме йоллаше а болх беш я товараш чудола складаш. Пятилетка 3 шерец 9 беттен 214 эзар сом да цІераш ювларах хиннa зе. Ци ялара кхерамален нормаши бокъонаши чІоагІа телха а еш болх беш я Шалински, Наурски, Шелковской районой универсальни базаш. 387 объекте цІи ца ялийтара оттаьча сигнализацех кхоачамбоацараш хиларах 217 болх беш яц. ХІаьта 894 объектах кхоалагІа дакъа мара яц цІераш йоаяра деза хий долаш.

Лохлуш дац торговя предприятешка деш дола къоалаш. Ухх пятилетка дІаяхача хана 311,5 эзар сом лочкъадаь йола 225 моттиг нийсъеннай респотребсоюза предприятешка.

Вахаро дІадехарел тІехьабусаш ба кадрашца беш бола политико - кхетама болх, къаьстта а лохехьарча звеношка. Рузкъа ца тоъаш барех ахаш гаргга материально - бехктокхамеча балха тІа цхьан шерал кІезигагІа болх баь ба.

Кооперативни доалахье лораярах дола уж кхоачамбоацараш кийсденнад Нохч-ГІалгІай респотребсоюза правлене растраташ, къоалаш дара, рузкъана доал ца дара духьала лоаттабу къовсам чІоагІбара даькъе ше тІанйдаь дукха соцамаш кхоачашдара балха эсала тІахьожам лоаттабар, кооперативни доалахьенна доал деча доккхий гІалаташ дуалийтар, бехке бола потребительски обществай кулгалхой чІоагІа бехктокхаме ца увзар бахьан долаш.

Социалистически доалахье лораярах йола партен правительствай указанеш кхоачашъяра лерттІа тІахьожам лоаттабац Нохч-ГІалгІай респотребсоюза, потребительски обществай халкъа тІахьожама группаша.

Нохч - ГІалгІай респотребсоюза правлене (Мамаев, Абдулхалимов, Климов), потребительски обществай кулгалхоша доал ца дар бахьан долаш боарамал совгІа товарийн материалийн рузкъа довлга дІадаккхара, материально - бехктокхаме барий, ревизорий, кхьболча счетно - бухгалтерски болхлой кадраш чІоагІъяра, товарийн материалийн рузкъана документальни ревизеши инвентаризацеши ялта тоадара дешай чІоагІа уйла а еш комитета тохкамо гучадаьха кхоачамбоацараш дІадаха респотребсоюза кулгалхой декхарийла баьб Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама комитето.

ДОТТАГIИЙ БОЛЧА ХЬОАШАЛГIА

Шерагара шерагIа дукха-гIа хул вай республике туристически путевкегIа вежарашка долча социалистически мехкашка хьоашалгIа а баха салаIа дагабараш.

Ишттa, укх деношка Нохч-ГIалгIайчера кхачан промышленноста болхлой группа яхар Чехословаци Социалистическеи Германски Демократически республикашка.

Эггара хьалха вай туристаш хьоашалгIа бахар Чехословаке столице Праге. Укхаза уж хургба 1912 шера РСДРП Пражски конференци хиннача цIагIа В. И. Ленина хетаь хьайийллача музейга хьожаш. Прага немецки тIаьрахоех мукъайоаккхаш байнача советски бIухой наша тIа венокаш йохкаш. Прагерча Кремлга-музейга, дерригача дуненна тIа цIи хезача Карлови-Вары яхача курортага, кхыча тIехлоархIамеча моттигашка хьожаш а хургба уж. Цигара баьлча вай туристаш дIагIоргба ГДР-е. Укхаза цар хьоашал тоссаргда кхачан промышленноста болхлошца, йовзаргья Дрездена тамашене хоза моттигаш, цун архитектурни памятникаш.

Вай туристашта лайда луш чакхдаргда Веймере, Лейпциге, Берлине хьоашалгIа хилар а.

Туристашта юкъе ба ШаьIла районерча Куйбышева цIерагIча совхоза тракторист Зайнибдиев Майрбек, Грозненски консервни завода болхло Бутузова Мария, «Столичный» тина кондитер Айдамирова Лида, кхыбараш.

Я. БУБНЕНКО.

ТОЛАМАШ АЛСАМДОАХАШ

Болхлой делкъийна хIама диаь баьнна ха яр кхачан машиностроене Аргунски завода сборочни цехе со кхьачар. ДикагIа кьаи бу хьажа къувсаш, барт тайна болх беш боахкар нах. Гобаьнка хьалдийтта доахкар дина чулоацам бола лоацца яздаь лозунгаш, транспаранташ, тIехьехамаш: «ТIехьабусераш боацаш бе болх», «ХIара балха денна — дикала Знак!». ЦIенои цхьалхон я чухьа.

Балха хьалхе лелаер коммунист Бисултанов Жамлейла керте латта слесарий-сборщиккий бригада я. Кхотиенна, барт тайна, цхьанне массанена хьалхара, массане а цхьаннена хьалхара яхача принципагIа яхаш я коллектив. Укхаза хIараие шишакхоккха смежни специальность Iомаьяй. КIеж етташ дукхъовл бригаде, дийна, творчески уйла, болхлой массаза а творчески наькъагIа болх, цар рацпредложенеща дикка экономически эффект лу. Бикка пайда эц чурча доккхийча кхоачалех, бизза мухьа тIауллаш болх бу машинашеи оборудованеи. Бригадир Бисултанов Жамлейлас ше — дукххача шераш ба болх бьь стаж йолаш волча слесара, лаккха квалифицированни специалиста — кхетам болаш кхуьл шийна тIехьа коллектив, общественни вахаре хьинаре дакъа лоац. Шийгара масал а тойташ хьех цо къахьегамца коммунистически гIулакх мишта леладе деза, кхоачамбоацараш бIаргадайча, уж дита тIехваргвац, балхара кегадепна гIулакхаш лоаш вац, къахьегама дисциплина телхаерашца машар бац. Шийна карарча болхлошта фу эш ховш, цар герпон йоакхон еш, эшшача метте сарцагIвоалаш ва Жамлейла. Массаза а хьож из шей бригада член мишта вах, болх мишта бу, цунна фу эш. Из массала а кийча ва хьехамца а гIулакхаца а новкъостал де. Шей йIаькъий опыти знанеши камаьрша дIател цо къонача болхлошта, производстве хьалхалаттарашта нийсса уж дIаоттабе гIерт.

Цудухьа шоай хьехамчина, вохкагIвоалча новкъоста хьанзашта тIаболх вах.

— Из бригада дукххача къачех болча викалех латтача тIа завода коллектив дегIоа в, — раьза хинна боах «Пищемаш» завода директора Евгений Петрович Самуилова. — Цунца нийсъяла гIерташ, цунгара масал ийдеш а кхыйола бригадаш участкаш.

Предприяте ди тIехьа шерагIа яраш латт В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна лелаю социалистически яхь. ХIара денна нерда гучаювл производстве хьалхалаттарий, пятилетка турпалий цIераш.

Пищемашевций къахьегамахьинар нерда айдир КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева даьча сийрдачеи вIоарта чулоацам болчеи къамаьло. Чакхдаха дезача гIулакхий йоккха программа санна тIаийдаь цар пар из, цудухьа хьинар айдаь. дог гIоздаьнна, чам беина къахьег царех хIаране.

Лакха темп лаьцея цхьан минута а из лаьгI ца ялийтей лаьрхIад заводе. Деннгара да массаза доал балха лакхаленга бувлаш урагIа болх нах, хаддаза лакхъю болаш эффективности дикалн, къахьегама овсарле.

Социалистически яхье а ишттa хьалха латт заготовительни участка коллектив. Шоай сменяи нормаш 120—130 процент кхоачашъю штамповщикаца А. Iаккуевеи Р. Дукаевася, резчикаша М. Ибрагимовея М. Юнусовея.

Цул тIехьа йисац У. Амалиева кулгалду токарий бригада а. Цо дош деннад шера плановни задаьеш ханал кIиръа хьалха кхоачашъе, шоай продукци кхы юха ерзае сларгйоацаш эггара хьалха дIачуяллсарца чакхъювлийта бокъо якиха. Бригаде къахьегаш бе инициатива йолаш, шоай тIулакха бизза говзанчаш бола нах. Царех ва Н. Дзабраилов, М. Магомадова, Ш. Ваганов.

Iимерза, сий деш дуц коллективе, масала, доаман наьха къонача йоIах Магомадова Маликах. Кхо шу хьалха, завода наIери санагIа в хоададаь, кхераш из чухьа йьнача хана, бIукъожабеш. лоархIаергйий-хьогI со аьина хетаIа дIадоладир цо шийна нерда доаь гIулакх. ХIаьта дIахьамал шо хIанз! Новзаргйоацаш я Малкан! Болх а мишта бу ала Iа — вахлайца бIарахьежарга хьо. Мастерашта юкъе а тIехмастер я-кх! Беш бола болх тIехдена а болаш, хIара денна нормаш тIехкхоачашъю. Дукха ха йоацаш механо-сборочни цеха коммунисташа, массана раьза а волаш, шоай мугIарашка дIачуийцар Малкан. Дег тIара даьхаха йийцар из.

Ишттa хьакул къахьегама толамаш. 10 бетта баьча балха итогаш йича, социалистически яхье котбаьнараш а лаьрхIа, районни сийлен Улга тIа баьхаб пищемашевцаш. ХIаьта хьахиннарш дог гIоздоаккхаш да: шу хьадоладелча дена 8 миллиони 415 эзари сома маьха йолча продукцена лаьрхIачуд дукхагIа реализаци яьй. Заданел совгIа арахийцай 81 эзар сома маьха йолаш продукци. Боарамал дукхагIа лакхъяьй къахьегама овсарле.

Къоасам болабаьб хIамаш хьурмат дар дукха. Заводчашша шу хьадоладелча дена кхоньй, масала, 54 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 139 гигакалори йIовхала энерги, 40 тонн метала. Цу юкъа заводе чакхъаьккхай 35 эзар сома экономически эффект сенна 5 рацпредложени. ХIараш шишний дикала тамагIа а долаш болх бе йоккха бокъо яьккхай 21 сага.

Ишттa толамгари толамга булаш хьабоагIа пищемашевцаш.

Л. САНДОВ.

ЧССР. «Польди» яха металлургически комбинат — эггара кердагIа оборудовани оттаь хIаьзара предприяти я. Укхаза электровакуумни пешкашка лоаладу эггара лакхерча маркех дола болат. Лоаладара ерригa процесс операторо управлена еш а тIахьожам лоаттабеш а я (сурта тIа). Завода хIанзара оборудовани хьаьнй Советски Союзе. ТIехьарча хана Чехословакена советски электровакуумни пешваш лоаттаергйолаш нерда контракташ чIоагIъяьй.

ЧТК — ТАСС сурт.

Город Габровои габровцаши

Юкъе гIолла чакхдоалаш додаш Янтры яха сиха хий а долаш улл город Габрово — Болгаре йоккхача промышленни центрех цаI. Къаьнача города готтача улицашта юкхе хьахиннай укхаза хIаьзара нерди кварталаш. Хоза а да, имма бирса а да укх моттигашкара Iалам. Цудухьа хила тарлу габровцаш сел чIоагIа хIама дуаш. Болгаре цIи хоза ба уж хIамана маьнара, хIама дика дагадоаш, кхом беш хиларца. Итташ анекдоташ да мехка габровцаш буаш. Бакъда, Габрове бахха нах мгIаза ахац шоаех бегаш беш хилча. Бегаш дукха бе-за царна, хIаьта шоай город бесий центр а лоархI цар. ЛаьрххIа сатиран юморен ЦIа хьадийлад цар, белама цIейш ду. Цу хана берригача мехкара хьаьший ух укхаза фестивала сакъердамеча карнавалашка, дуккхача кхыча мероприятешка дакъа лаца.

Османски ига йолча хана дегIаена хиннай Габрове ремесленничество. Мах боацаш болча Янтры яхача хин низо кхестаеш хиннай дукха станокаш. Габровцашна моашош дуваш хиннад, цIекашта дербат деш хиннад, дагараш, дукха чоалхане йоаца ахархой инвентарь — марсаш, лапаш деш хиннад, топпара изделенеш еш хиннай. Къаьстта дукха хиннай укхаза пхьоалеш. Эггара хьалха Габрово къакилара хетадаь легенда аьшка пхьара цIерана дувзаденна да. Рачо цIи йолча цу пхьарана дегIа да Янтре йисте дагIа памятник а. Геттара тамашена, дагайоагIаш йоацача хана лотальй во укхаза шин пхьоалера цIи. ТIаккха тайташ де йолаеннай цун мIоз, Габрово хьахиннилга дIакхайка а деш.

Халкъо Iаьдал латтача шерашка йоазаргйоацаш хувцаенна тоенай Габрово. Социалистически индустриализаце нерда бахар чудоссадаьх цу города. Укхаза чIоагIа дегIаеннай машиностроени. Габровски промышленносто арахеца доладаьд сахьаташ-реле, нийса лоархIаш йола приборах, металл тедеи ткацкии станокаш. 1956 шера СЭВ решенегIа Болгарена дIа тIа диллаьдар электрокараши электротельфераши арахецаш хургйолаш специализаци елта. Габровцаш тIатеIIа Iомаде болабелар нерда гIулакх. «Подъем» яхача электротельфераш арахецача заводо толаме кхоачашдаьл ший декхараш. Цига хьаь подъемно-транспортни механизмаш Советски Союзеи СЭВ членаш долча кхыча мехкашеи заводашка болх беш я. Уж чIоагIа раьза болаш дIаийо Англе, ФРГ, Япоке. Из продукци арахеца йолаялийтача инженерашта Радев Николайка, Спасов Спасана, Мановский Ивана Дмитровски преме лауреатий цIераш сийай. Миллиони электротельфер арахийцай габровцаша.

Сихха дегIадоагIа Габровна традиционни дола промышленноста дояхъош а — кога гIирса, текстильни, трикотажни. Георгий Генева цIерагIча мехка йоккхагIьярех йолча текстильни комбинато хIара шера арахец 6 миллион совгIа метр дикагIа дола типаш. Царех 66 процент дараш экспортагIа дIаухийт. «Буря» яхача трикотажни фабрика арахец шера тIехьнакьеи чухьнахьеи юхкаеча трикотажа 14 миллион комплект.

Дика модельни кога гIирс арахец «Марек жIови» яхача фабрика. Из предприяти Болгаре йовзаш я ший новаторски гIулакхашца. Укх шера фабрике балха юкъе йоаланьй къахьегам вIаьштIехьбаккхара бригадни системеи бригадни хозрасчети. Укхаза кхо шу хьаяха дIайолаьй дикала управлени яра комплексни система. Къахьегамах хьахулаш дар цу сахьате дIакхайкаду хIара производственни участке, цун авала ю ерригача звеньяшка.

Турпала гIулакхаш карагIдувлаш къахьегаш ба Габрове. Производственни коллективаши къовсам лоаттабу воархIагIа пхе шера план кхоачашъяра тIехьа. БIаьш болхлоша хIанззехьа а кхоачашъяьй шоай пхо шера планаш. Социалистически къахьегама турпалаш Маркова Дина, Ангелова Яика цIерагIча пятилетка чотагIа болх беш ба. Габрова болхлой классо массехказа дIадоладьд берригача мехко хьалдаьца доле дика гIулакх. ПятилеткагIа шоаза дукхагIа арахецаргья промышленни продукци.

Промышленностем торговлен санна доккхий толамаш доах Габрове дешар Iомадара даькъе а. Габровах университетски город хиннай. Лакхерча машиноэлектротехнически института студентиша Iомаю электроника, гидравлика, пневматика. ХIара шера из чих а яьккхе дика специалисташ а хиле дIаотт бIаьш кагирхой.

Габрово сийду ишттa Этыр яха ший архитектурно-этнографически комплекс йолаш хиларца а. Къаьнарча города из йист. Старина яха къаьнара болгарски быт чIоагIа хоза тов хIанзарча Габрова хозалешца.

Н. КОЧЕШКОВ. (ТАСС).

ДУНЕН ОБЩЕСТВЕННОСТА ТЕРКАМА ЮКЪМОТТИГЕ

●

МАШАР ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪАШТА КХАЧИЙТА

Мадридерча АПН [illegible] корреспондента Ю. Головятенка Болхлой комиссеш оалача профсоюза Мадридски городской комитета генеральни секретарагара Фидель Алонсо Пласегара дийхар ший хеттарашта по жоаваш телар.

— ЛерхIаш де НАТО совета декабрьски сесси Советски Союза тIахьожалаь дола нерда американски ракетно-ядерни герз Малхбузен Европе дIахийсдарах йола решени тIаяца. Хьона хетатох, дика хургда из, е во хургда дунен халкъашта юкъера, кхохкам лаьгIбарен разрядка тIема дакъага кхоачаяран процесса?

Гаьна яхаро торо юкъера йола 600 ядерни ракета Малхбузен Европе дIакийсъяра хьакъехьарча НАТО планех цIенхаштара зулам даргда кхохкам лаьргIбарен герз дIадахкхарен политикана. ХIанз укх сахьате шийна де мел могар де деза дерригачо дунена машара гарантии яхара. ХIаьта американцаши, гIулакх юхамаччахьа а леладеш, планета конфликтни мел йолча зонашке кхохкам совбоах, пачхьалкхенаш герэ хьаделга енкдеча нерда го баккхара дIатIа а тетташ.

США а ерригa НАТО а шоай агрессивни политика бахьа гIерташ и НАТО-и Варшавски Договора чудоагIача мехкийн тIема потенциал тIехьарчарва пайдана долча тайпара хувцаеннай кхаш дола хабараш а дувнаш.

Кхыметтел гIулакх бакъонца ишттa эттача а (массане а сий деш долча экспертишта хетарех хIанза укх сахьате паритет латте а), логика йолаш дар переговораш яр, дерригача дунена кхераме дола герз хьаделга сихдар юхатохаргдола решени лахар.

— Цунце дийзача мишта лерхI Iа, нагахьа санна Малхбузен Европе цу тайпара йола средствааш хIанз цига йолаш йолчарел совгIа дIаниййс ца йойя Советски Союз ший малхбузенгахьарча районашка латташ йола гаьна дахара торо юкъера йола ядерни герз кIезигде а кхы тIехьа ца йоахаш цу деша хьакъехьара переговораш е а кийча хилар кхайкадеш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя Л. И. Брежнева дийцар?

Ядерни герз кIезигдара хьакъехьа дукха ха йоацаш Л. И. Брежнева еша предложенеш, сона хетачох, Iальмате бокха лоархIам болаш я. Уж ювзаенна я машар ерригача вай планетага кхачийтара тIаерзаьча социалистически мехкаша чайкхйоахача политикаца. Социализма мехкаш да шоай кхоанарча денах халкъий тешам болийташ йола доархIамегIара фактор, цхьадолча малхбузехьарча мехкий цхьанкха хIема бе ца хеташ йола агрессивни политика чакх ца йоалийташ латта нерттера духьале.

(АПН).

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

1979 шера 16 декабре «Сердало» газета тIа кепатехаяр «БIаргаш Iолаккха» яха критически корреспонденци. Цу тIа дувцар город Грозне йийлла латта люкаш, цар яха ду хатараш.

Дош къоастаде а де дезар де а материал дIалхьайтар водопроводно-канализаци оттия боахама Грозненски районашта юкъарча управлене. Цох лаьца дукха ха йоацаш редакцега денад управлене начальника воп. Г. Кулиджанова вулг яздаь кон. Цу тIа дувц корреспонденци ювцаш хинна массехк люк дIакъойлай, хIаьта машиканькъа юкхе йийлла лаьтта люк дIакъовла езараш Къилбаседа-Кавказски машиканькъа управлене болхлой ба, яхаш.

Ишттa, хIаке а дIакъовлаьа латт Красная улицагIа № 3 йолча цIен юккхера люк. Гражданина А. С. Арзуканяица доалахьаре канализационни гIув йохаяраш шоаш бац, «Центрспецстрой» я, аьнна тоа а ца еш йитай. ХIаьта «Центроспецстрой» кулгалхошка цох лаьца редакце хоам бича, шоаш хий дилла ор доаккхаш тракторца йохаь канализационни гIув укх деношка тоаергья аьнна дош делар. Дош дала аттагIа хинадар де дезар дечул. ГIувна тIа дахка неГIараш дикъа Iо а кхайса, шоашта езе хьатоаергья оаш шоай гIув аьнна уж дIабаха шоллагIа бутт болабеннаб. 2—3 метр кIоаргал дола канализационни гIув хIанз а хьайийлла латт. ХIаьта из цаI мара еций городе хьайийлла латташ? Дукха я, Моздокски, Багратиона, кхыча улицашка нах лорабала безалга дIахойташ цIе лилаш е къоарчадаь бIоагIий чу а дегIа кхаьдийла латт кIоагаш. Бакъда, кхераме моттиг хилара нахага хоам бер е водопроводно-канализационни боахама управлени, е «Центроспецстрой», е кхыйола из гIулакх де дезаш йола управлени яц, ца боалаш из гIулакх дераш нах шоаш ба.

Ваькъахьа дацар-хьогI горисполкомо е дуи коммунальни боахама отдело царга ала дезар дIааьлча?

7.500 эзар тонн боамби

Узбекистана боамби лелабераша нарера шу чIоагIа хала хиннад. Хаоттама човххаеча хьалашка чуацаш латт «кIий дошув». Лаьтта леладераша тIатеIIа къовсам лоаттабу 5.700 эзар тонн боамби баккха гIерташ.

Хьинар айдаь къахьегаш болча лаьтта леладерашта юкъе белгалбаьнинаб турпалаш. Юкъарча гIулакха доккха дакъа ювъедихьад Бухарски областа Кызылтепински района «Москва» яхача колхоза къахьегамхоша.

СУРТА ТIА: хьалха латта механизатор Т. Бабаназарован (аьрдехьара яр) цун уче-ница З. Каримован. Къонача боамбк лелабечуи декхар — 450 тонн боамби. ХIара денна З. Каримовас гулбу 15—17 тонн боамби.

Р. ГАФУРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬЕХАМЧА

Коча цхьоп дIа а хьоихаш, цхьан къонача йоIе хьехаш яр юккъерча дегIара йоккха сага. Из дIа мишта тега дезаь, оа мишта де деза дуьцар цо йоIага. Шийна деча хьехарга лерг дилла ладувгIар къоначча болхлочо.

— Гой хьона, — аьлар цеха начальника Богданова Екатерина Александровнас, цунгахьа кулг дIа а хьекха, — ишттa Iомабу цо тха къона болхлой. Цун кхув ший болх дикагIчарна нийсса, дика, дукха бе а кхьгарна новкъостал де а. Тха цехе хьалхалаттарех цаI я Хириханова Нура. йоахар начальника.

Из дар Грозненски швейни объединене шоллагIча цехе. Ер тиъаь кхоалагIа шу да Хирихановас цу цхьан моттиге болх бу. Эггара йоккхагIа говзал йолчарех цхьа болхло я из. Цо ший йIаькхий опыт камаьрша дIайовзийт къоначча болхлошта. Цул совгIа, Нурайна хоп нерда енача кхалсага хIамаш тегара гIулакх дездалийта а. Дукха ба цехе цо Iомабаь а доаш хьалаьца професси езадийта а мехкарий. Хирихановас царна ловзийт общественни къахьегама маIан, дIахойт сага ирал къахьегарца мара хургдоацилга. Ше хьехам беш Нурас буьц шоай цехе а объединене а дика къахьегаш, дукха сий деш бола нах.

Дукхьал балха говзал Iомарал совгIа, цо деча хьехамаша дика моральни гIулакхаш доахкаргдолча новкъа боах къона кхалнах. Дина а дукха а хIама карегIдоадарех а хиле дIаотт. Ишттa тIарех ба цо Iомабаь Григорьева Наташа, Попова Тома, Исмаилова Тома, кхыбараш.

Хирихановаи Нурас Iомальча комсомолкас Евлоева Зинас аьлар:

— Со укхаза йоагIача хана цхьаккха специальность яцар са. Сона эггара хьалха новкъостал де йолаелар Хирихановас. Хьалхарча деношка а сона ходелар Нура дикача дагара саг хилар. Нанас шийна йоIа санна говзал Iомайора, тьехар дора. Хьакхаьшта хетар сона ца ховр цунга хатта.

Духхьал цу цхьан оамало а цун цIенача дог-уйлано а безам тIабахийтар са айса Iомае лаьрхIача балха говзала, безабаллийтар къахьегам.

Школе деша ягIача хана сайна дукха безабенна хьехархой санна мара йицлургйоацаш дег чу йиккай сона Хириханова Нура. Сайна цо балха говзал Iомаяр а даь хьехар а зехьа довргдоацаш къахьега гIерт со.

Хетаргахьа, ишттa оргдар цо Iомабаьча кхычар а.

ЗIамига йолаш балха яха шийзар Нурий. Из дар фашистски Германи вай эсаро эшаьнча, котало яьккхача шера. ТIемо йоккхий чоаш яь, халача хьал тIа бар мохк. ТIагIертта къахьега дезар уж чоаш эрзаяра. Цу доккхача гIулакха юкъе шийна мога дакъа лоаваш хилар Нура.

— Балха тIа цIаккха а се кхое хайнадац сона, — яхаш дуьц Нурас. — Из са зIамига йолча хана дена хьайоагIаш оамал я. МоллагIа болх безаме а хеташ булу сона. Колхозе а ишттa бора аз болх.

Нура дукхача берий нана я. Даьхенна хила яа боагIIра мутIахьа нах хургболаш кхобу цо шей дезал а. Цун воI Сайт-Эми объединене пхелагIча цеха начальник ва, Мохьмад стопорщик ва. ХIаьта Сайт-Хьусен 10 класс а яьккха, хIанз советски аскаре гIулакх деш ва. ЗIамагIа йоIа Лариса деша яIа.

Тиъаь пхийтта шу да Хирихановас къахьега. Дукха беркат даьннад цох вай обществана. Из хула шийгара дукхагIа хайда цунга кхоачийташ хьенай из. Миччахьа ше нийсъалларгIа, моллагIа болх беш хиларгIа тIалхалаттарашца болаш хьайоагIа Хириханова Нура. Дукха ха я цо пятилетка дуь шера задани кхоачашъях. ХIанз цо къахьег цун тIехьарча шера чотагIа.

Сийлахь-воккха Ленин ваь 110 шу дизара хетальча социалистически яхье цехе хьалхалаттарех цаI я Хириханова Нура.

Ю. ЧАХКИЕВ.

США расовни политически репрессешта духьала чIоагIа хьинар айдаь къовсам лоаттабеш болча активисташа дIахо а къовсам лоаттабу доа пар а оттадаь набахта чукхесса ветрий граждански бокъо яккха гIерта Джорджа Марита мукъаваккхара тIехьа.

СУРТА ТIА: нийсхо яккха гIерта къовсамхо мукъаваккхар хьадехаш Ньюарке хинна демонстраци.

А. ВОРОНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

АВТОТРАНСПОРТНИ ЗУЛАМЕХ БОЛА БЕХКТОКХАМ

Транспорта духь-духьара тайпаш массе а оагIорахьара дегIаакаро дIадех лелара кхерамзлеи транспортни средствашта эксплуатаци яри Iалащдара тIаерзаьча мероприятей комплекс кхоачашъяр. Цу тайпарча мероприятей комплексана юкъе йоккха моттиг дIалоац лелара кхерамзленцеи транспорта эксплуатаци ярцеи бувзабенна бехктокхам чIоагIбеш йолча автотранспортни дакъера бокъонаш телха ца яйтара тIаерзаьча уголовни бокъоний нормаша.

Автотранспортни зуламаша халкъа боахама боккха эшам беш хилар, дукхача граждански унахцIеноиа зенаш деш а цкъаза бозбеш а хилар теркал а деш, вай республика халкъа судаша цу тайпара дола зуламаш даьрашта уголовни таIазараш дарда цхьапа цу тайпара зуламаш де гардолийташ дола бахьанаш хьалаши гучадоах.

Анализо цу хьакъехьарча зуламий даькъерча судий практика йовзарой хьахьокх автотранспортни зуламий керттера бахьанаш ераш хилар: мекка а волаш транспортни средство лехкар, автотранспортни средствааш эсалча хьале йолаш лелаяри технически кхоачамбоацараш доахкашехьа а царна эксплуатаци яри: автобоахамашка а транспортни средствашта эксплуатаци еча кхьчо предприятешна а болх беча лехкарий составеи технически персоналеи къахьегама дисциплина лоха хилари царна юкъе беш бола кхетама болх эсала хилари: наькъаш во леладар, хIаьта ишттa наькъашка гIолла лелара правилаш сов гIожа телхаяр. Цунна тешал ду Сунженски районах долча укх масалаша: 1979 шера 21 апреле 18 сахьат даьнначa хана мекка а волаш ГАЗ-51 яха автомашин лехкаш ваьгIача Сунженски районерча «Победа» колхоза шофера В. И. Калиничева, наькъашка лелара правилаш сов гIожа толха а яь, ше тIаваьгIа машин УАЗ-469 яхача автомашина тIатехар, ми сиг чIоагIа лоза а вац. В. И. Калиничевна Сунженски района халкъа судо дуь шера чуволла суд яьй.

«Сельхозтехника» Сунженски МРО шофера А. А. Саварцева 1979 шера 7 феврале бIарччата дийнахьа ший гIуллакхашта леланьй автомашин, цул тIехьагIа 21 сахьат даьнна хургдолча хано, мекка а волаш ГАЗ-53 яха автомашин лехкаш вехача цо, наькъашка лелари правилаш толха а яь, наькъа йистте шоай машина чарха монтировка еш бахкача А. В. Тибойкинаи В. В. Олейниковнеи тIатехай машин, тIаккха цига юха ва соцаш дIавахав. Тибойкин цигга кхелхав, хIаьта чIоагIа лозавах воллешехьа Саварцева наькъа тIа алланйта Олейников больнице веннав. А. А. Саварцев милице балхахоша лаьцав. Заводской района халкъа судо цунна 13 шера чувалла суд яьй.

1978 шера 12 октябре Сунженски районерча 13-ча партсъезда цIерагIча колхоза тракторист М. Г. Ситарев, наькъашка гIоала лелара Положене 151-гIеи, 165-гIеи статьяш телха а еш, технически дергIа йоацача а нах дIа-юха кхувла кийчъаь йоацача а МТЗ-50 яхача трактор гIа ва колхоза — Рыжкови Хадакови хо — а ховаь водаш хиннав. Новкъа болхаш урхале а нийсъенна трактор урагIа йолаелча, скоросташ ши-шегIа сайцай болх а ца беш, трактор юхатIехьашка а йолаенна тIехьора лафет тIакIалтIаьннай. Из бахьан долаш тIаваьгIа А. Г. Хадаков чIоагIа лозаваь, хIаьта цу чоьнох тIехьагIо вала а веннав. Сунженски района халкъа судо чувалла гIа шу суд яьй Ситаревна.

Цу дерригача масалаш хьехьоах автотранспортаца дувзаденнача хатарий бахьанаш катахьалкхен транспорт ший гIулакхашта лелаяр, мекка а мекка транспортни средствааш мехка хувцар, технически дергIа йоаца транспортни средствааш наькъашка арайовлийтар хилар. Цу тайпара масалаш дукхха а кхувла йиш я.

Наькъашка лелара а автотранспортни средствашта, тракторашта а машинашта а эксплуатаци яро а правилаш чIоагIа зуламаш а деш телхаярах дола дешаш дукха хилар теркал а деш, судаш декхарийла я уж ерригa факташ законо кхаача тайпара ювца, е уж гIулакхаш хила тардалийта бахьанаш гучадаха. Де дезар да уж зуламаш кIезигдаь па Iеш, цIендаь дIададахар, хIаьта из дукъургдолаш а да цу дешаш цаI гIулакх доагIаш йолча ерригача звеньяшка бартагIа коллективашта коммунистически кхетам балара болх а бойя, советски законаш телхадераш дисциплинарни, административни, уголовни бехктокхаме озара де мел дезар а дойя.

З. ЗАУРБЕКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча-суда член.

Дунен халкъашта юкъера бера шу

МОСКВА. Шерра йовзаш я СССР педагогически Ӏилмай Академе художественни кхетам балара института Берий хор. Художественни кулгалхо а дирижер а — СССР халкъа артист, Ленински комсомола преме лауреат, профессор Соколов Владислав ва.

Бераш вай мехка массе минигашка чӀогӀа раьза болаш тӀаш. Уж хиннаб Франце, Чехословаке, Венгре, Болгаре, Югославе. Сакъердаме а дукхача тайпара а я хора репертуар. ухказа хьахьовх дунен классикай дикагӀйола произведенеш, хӀанзара музыка, дунен халкъий иллеш.

Боккхача толамца чакхдаьлар берий хора Московски пачхьалкхен консерваторе Йоккхача зале хинна концерт (сурта тӀа). Цига ломаш хилар Глинка, Глазунова, Рубинштейна, Рахманинова, кхычар произведенеш.

А. ЧУМИЧЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

8 ДЕКАБРЕ

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 15.00. КӀирандеи лектори. «Дунеина гонахьа» яха дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.00. Лекционни зал. Кинофильмаш хьокхаргда. 19.00. Халхарий зал. Кагирхой салаӀара сайре.

Химикий культура Дворец. 14.00. Болх беш хургья С. Тюленина цӀерагӀа интернациональни доттагӀала клуб. 16.00. «Киншкай дунен тӀа» яха кинишкаш дезарий клуб. «Мишта дезна кинишкаш» яха беседа. 16.30. «Советски композиторий иллеш» яха духовой оркестра концерт. 17.00. «Ила. Лаьтта. Дуне» яха атеиста клуб. «Наб. гӀанаш. гипноз» яха лекци. 18.00. Гимнастиках йола спортивни ловзаш.

«Красный молот» завода клуб. 16.00. Болх беш хургья «Ӏалам лорадар» яха университет.

КИМ цӀерагӀа клуб. 17.00. «Тахан дунен тӀа» яха къамелаш политически дешар.

9 ДЕКАБРЕ

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 19.00. Фильмаш хьокхаргда. 19.00. Халхарий зал. Кагирхой салаӀара сайре.

Химикий культура Дворец. 12.00. Берий художественни самодеятельность концерт. 13.00. «Нийсархо» яха берий кинотеатр хургда болх беш. 14.00. Баскетболах йола спортивни ловзаш. 18.00. Болх беш хургья «Книжкай дунен тӀа» яха книжкаш дезарий клуб. 18.00. «Дай-мехка гӀолле» яха кинолекторий.

«Красный молот» завода клуб. 15.00. «Фу хов хьона Ӏаламах» яха викторина. 17.30. «Химически генаш цунах лоравалорье», «Гуш веце о кхерене йола моастагӀа» яха фильм.

БЕРАЛА МЕХКА

Карабулакерча № 2 йолча берий беша йоккхагӀчеи кийчдечеи группашна моттшаьрбара лаьрхӀа йола хьайийлла занятеш хилар. Цу занятешка баьхка бяр Сунженски районерча ерригача берий бешамий воспитателаш.

ЙоккхагӀа йолча группе «Зазделаг1а хила» яхача темах яр заняти. Воспитатела А. Н. Самсоновас хьаьхъалагӀа хьехар берашта нахацара гӀулакхашка шоай оамалаш культурни хилайтара фу де деза, вӀаши зеделмишта леладе леза, чӀогӀдора парна юкъера доттагӀал. Шоаш дийна хӀамаш Ӏомадаь хилар хьа а гойтеш, дикк доькъа лаьцар ораите воспитанникаша Мария Далаковас, Саша Кучеровске, Аня Посоковас, Наташа Гуринас, Лева Подколзина, кхыбараша.

Цига хиннарий теркам чӀогӀа тӀеозаш чакхъяьлар кийчон группе хинна «Советий Мохк хьахилар» яхача темах йола заняти. Бераша Софа Тангисовас, Сережа Безрученко, Лена Тонкоузбовас, Андрей Касакова, Оксана Вощкевас, Вова Рудыкина дика тийлар шоашко даьча хаттарашта жоп а, хоза йийшар стихотворенеш.

Къонача воспитатела Л. А. Карпенкос, опыт йолча дирижера сацне, бӀубенна а квалифицированно а чакхъяьккхар заняти. Цига валаш керта чу еро сона уйла: кхийнарех наггахьчун мара вӀаштӀехьдалац берала мехка ваха, хӀаьта хьо цига цар шоай лоархӀаш ца хуле, хала а хургда гӀулакхех кхета. Цхьабакъда, Орджоникидзевски музыкально-педагогически училища йистелькхача Карпенко Людмилана мегад берашта дегӀала яха, мегад берала мехка яха «пропуск» лиикха.

Цу шин заняте дина материал слар уйлаш яра. Шоно йоацаш де профессионально а, культурно а, морально а боккъонца кийчвенна а йолаш вахара никъ дӀаболабеш вола вай мехка граждании кхевара гӀулакх берий бешара хьадоладе дезаш хилар. Ия даьц бераш геттара вӀемига доллашехьа школа парташ тӀа Ӏохоавшаде деза яхилга. Из да берий бешамаш дьыстен коанашташ долча гӀулакха йола машиниаьъа станцешкарча хӀамаш чулоаттаеча камерий хьисапера бытовой учреждением лархӀа йиш яц яхилга.

Дукхача шерашна даьхача лемаша хьахьенхад Карабулакерча йиъ берий бешах цхьанне чу кхедаь бераш школе дикагӀа кийчо йолаш доагӀаш хилар. Цар хьалхарча классе Ӏомаеш йола материал дикагӀа кхетаю, берий бешара дена бер школе берашцо сикагӀа дӀауа, хӀана аьлча царна унказа вийслу гӀулакхаш башха керда а хилац, школера порядкаш цхьа кердача лагӀа тӀа довлар сацна дола хӀама мара лархӀеш цар.

ВогӀа хул гӀулакхаш берий бешамашка хилаезо долча берий. Уж хьалхарча классе доагӀаш е цхьаькхе кийчо йоадаш е дерригенкъахье дена юха ӀомадайтадЕзаш кийчдий хул. ХӀаьта из цхьаннха хӀама ца ховрашта хьехачул халагӀа ма хулий. ХӀаьз укх сахьате деррига бераш чуэца торо яц берий бешамий, хӀаьта лешарах кхетаде а школе дала кийтде а дезаш деррига бераш да. ТӀаниха дергдар фуд? Тхона хетачох, десар ер дий берий бешамашка дӀаийца доаца беша даха хл йоаца бераш хӀера денна боккхийчар, вежараша, йиш хургья цхьатарра масса а оагӀорахьара дегӀаха. ӀИлмана боккъонца гучадьива ма дий дхнъ — ворхӀ шу доалача хана дукхача гӀулакхашка диллача сага шовхургвар хиша воалаш хилар а хӀаьта цу шерашка де ва кхийнар бер школе дешаш долча хана дуьлург ца хилар а.

Тхона хетачох, цу хӀамах уйла йича бакъахьа я даьшен поаношен, берий бешамий а халкъа образоване отделий а кулгалхоша.

М. ФРОЛОВ,
РСФСР школа засаужении хьехархо.

ХЬАЖАР ЧАКХДАЬННАЧУЛ ТӀЕХЬАГӀА

Республика Министрий Советои облсовпрофои итогаш яьй кхаь бетта чакхдоаккхаш хиннача сберкассай болхага хьажара. Хьажар чакхдоаккхача юкъа сберкассашка ахча Ӏодекхараш 6 эзар саг дукхагӀа хиннав. Соахка цу юкъа хинначул иттазза дукхагӀа сберкассашка ахча хьачу а тийнпад 3-процентни кхам боагӀа пачхьалкхен займа облигацеш а кийьй республике бахача наха.

Цу дерригне а партеи правительствеи халкъа хьалхоро лаккхара чӀогӀа йоакхо яра тешал деш хиларах совгӀа, иштта кхьхьоак сберкассех бола къахьегамхой тешам а чӀоагӀлуш хьабоагӀаш хилар. Тахаварча дийнахьа республика сберкассашка 325 эзар саго леладу 390 миллион сом совгӀа ахча. Вешта аьлча, республике ваха хӀара кхоалагӀа — шолагӀа саг сберкниижка долаш ва.

Сберкассашка хьачутела ахча пачхьалкхен финансови кредитни ресурсай лоархӀаме хьаст ба, цунах пайда боал ерригача обществана. Виладчикашта а 3-процентни займа облигацеш лелаерашта а республика сберкассаша хӀара шера луш йола проценташи цар уха кхажаш шера 9 миллион сомага дӀакхоач.

Бахача наха гӀулакх делга тоадар духьа сберкассаша кулг-нара санна ахча хьакйду алапе тӀара, колхозхой ахчан доходаш тӀара, иштта пачхьалкхенга дӀачуенача юртбоахама продукцех доагӀачун тӀара моллагӀа дакъа безналични перечисленех дӀачухьежадеш. Ахча Ӏоадара цу тайпарча наькъа раьза ба къахьегамхой, цу гӀуланкхах пайда кийберам кхташ эзараш ба. ДӀадахача шера перечисленегӀа сберкассашка 42 миллион сом ахча кхьачед. Тахан цу наькъагӀа кхоач сберкассашка кхоачаш дола хӀара кхалагӀа сом. Цхьа эзара шин бӀаьи совгӀа предприятешка, учреждениешка, дукхагӀйолча совхозашкен колхозашкен пайда кийбу безналични перечисленех. ХӀаьта хьажар чакхдоаккхача юкъа цунах пайда кийбеча наха яхь я 1600 саг тӀакхийттав.

Тоъал ха я Гудермесерча «Мединструмент» завода а кхы я бархӀ предприяте болхлоша а шоай деррига алапи сберкассашка дӀа а хьежадайташ цу тӀера шоашта эш-эшача хана ахча хьайиду. Халахете а, Урус-Мартановски, Веденски, Шалински Ножай-Юртовски районашкарча къаьст-къаьстача боахамий нерттерча бухгалтераша, къахьегамхоша из гӀулакх чӀоагӀа хьаштдолаш дале а, из форма шоай боахамашка юкъейоилаяра хӀама де тигац.

Сберегательни кассаша кхоачашду декхараш дукхагӀа хиларе цар еча расчетно-кассови операцей боарам лакхбалари терна а деш, Ленински, Заводской, Грозненски, Назрановски Сунженски райисполкомаша решенеш тӀанийцай хӀанз уж чуйолчарех динагӀа долча цӀеношка сберкассаш дӀадийсъяра. Цхьабакъда, тахан а тӀехьа Грозне, Ачхой-Мартановски, Грозненски, Урус-Мартановски, Назрановски, Сунженски, кхыйолча районашка дукха сберкассаш болх бара эшаш дола хьалаш доацача цӀеношка я. Къаьстта ала доагӀа из Назрановски Надтеречнии районех. Цига кӀезига яц духхьал гота, бирквe йолча помещенешка дӀадийсъаь хиларах лакхлуш боагӀача балха боарамах лоархӀа ца еш йола сберкассаш.

Республика Министрий Советои облсовпрофои хьажаре котъьнварт лаьрхӀай Наурски центральни сберкасса коллектив, цӀолагӀен кховлагӀен моттигаш яьлай Гудермесски Старопромысловски центральни сберкассай коллективаша.

Чакхдаьннача хьажаро сберегательни кассай балхахошта гӀо дергда наьхе хьашташ дӀахо кхы а дикагӀа кхоачашдара.

Ю. АБДУЛЛАЕВА,
Пачхьалкхен къахьегама сберкассай республикански управлене начальника заместитель.

ГРОЗНЕНСКИ АЭРОПОРТО КЕРДА РЕЙСАШ ХЬАЕЛЛ

1980 шера 1 январе Грозненски аэропорто хьаелл ТУ-134 яхача самолета керда рейсаш — МИНЕРАЛЬНИ ВОДЫ, ЛЬВОВ, КИШИНЕВ.

ТУ-154 яхача самолетаца тӀера Ӏовосса ца везаш ваха йиш я городашка: МОСКВЕ, ДУШАНБЕ, КИЕВЕ.

Ца кхетар хатта йиш я укх адресагӀа: Грозный, аэрофлота агентство, ул. Полежаева, 33, телефон 2-75-46.

Аэрофлота кассаш: гор. Назрань — автостанце, гор. Малгобеке — автостанце, Орджоникидзевская станице — гостинице, Наурская станице — аэропорта, Надтеречни станице — аэропорте, гор. Гудермесе — машинаькъа кассе, трансагентстве, Грозный, Ленина улица, 100, тел. 3-63-87.

КАГИЙЧА НАЬХЕИ МЕХКАРИЙИ ТЕРКАМГА!

Х. Нурадилова цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен драматически театро дӀакхайкаду ГӀАЛГӀАЙ ТРУППА АКТЕРСКИ СОСТАВЕ КХЫ ТӀА А ЮКЪЕРА ОБРАЗОВАНИ ЙОЛА КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ ДӀАЭЦАШ ХИЛАР. Цхьан шера театре болх баьраш мехкарча театральни вузашка конкурс йоацаш деша баха йиш я.

Ца кхетар хатта укх адресагӀа: г. Грозный, Театральни майда, 1/75, телефонаш: 2-17-88, 2-15-79.

ТЕЛЕВИДЕНИ

8 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранара гимнастика.
9.05 — «АБВГДейка».
9.35 — «Дай-хоаной, школа!».
10.05 — «Дика товараш дунегӀа». Передаче даькъа лоацаш из Узбекистана Компарте Самаркандски обкома секретарь И. К. Юсупов.
10.35 — Пачхьалкхен Кубански эрсий халкъа хора концерт.
11.05 — «Оаха юкъра хӀа». «Поленово» яхача музей-усадьбах.
11.30 — «Ӏуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.00 — «Дешарий го».
12.45 — «Спортлото» тираж.
13.00 — «Умахцӏено». Ӏилмай-популярни программа.
13.45 — «Олимпиада-80».
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Мультфильм.
15.10 — «Из шуга а дуьургда».
15.55 — Доалача пепьарча къаьшей бӀаргашна Советски Союз.
16.10 — «Ватаге «Семь ветров»» яхача телевизиони спектакля премьера. Дилькагӏа истори — «Тарантелла».
16.55 — «ВӀаргагуьйдар — теша халадар».
17.55 — «Гульнар» яхача эстрадни оркестра концерт.
18.40 — «Правда» газета политически обозревателя Ю. А. Жуковa дунен хайъаште юкъерча тешагӀа йола беседа.
19.25 — «Бедани гокакка». Останкино концертни студеве ючора сайре.
21.00 — «Ха».
21.35 — РСФСР заслуженни артиста А. Покровски кхоачашъю романсаш а стихаш а.
22.40 — Спортивни гимнастиках йола дунен чемпионат. МаӀамах. Америка ВӀашагӀкхийттача Штаташка передача. Йистеньача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

10.00 — «Вай сонна беш».
10.30 — «Шахматни школа».
11.05 — «Колосок» яхача жалӀйн халхарийн ансамбля концерт.
11.25 — «Ӏилман вахар».
11.55 — «Телестадион».
12.25 — «Наьна школа».
12.55 — Иллеш доах СССР халкъа артиста Е. Нестеренкос.
13.20 — «Тамашийна кхо беса».
13.35 — Документальни фильм.
13.45 — «Дешархо» (нохчий меттала).
14.15 — «Цул сийлен алампант» яха художественни фильм. КхоалагӀа сери.
15.30 — «Йиш ала вай, доттагӀий». Музыкальни программа.
16.55 — «Инженер Гарин хӀалакьхилар» яха телевизиони дукхасерийни художественни фильм. Хьалхара сери.
18.00 — «Ха а ха, дова а доза» яха къоначе техникашта йола передача.
18.46 — «КӀайча бийсай киэга». Кинозарисовка.
19.35 — Спортивни гимнастикая йола дунен чемпионат. МаӀамах. Америка ВӀашагӀкхийттача Штаташкара передача.
20.00 — «Бийса даьккъа хийла шун, бераш!».
20.15 — «Вахаре сона путевка» яхача цикланара «Хьай никъ хьалакха» яха телевизиони документальни фильм.
21.00 — Фильм-концерт.
21.40 — «Инжарий» яха телевизиони художественни фильм.

21.35 — Спортивни гимнастиках йола дунен чемпионат. Кхалнех. Америка ВӀашагӀкхийттача Штаташкара передача. Йистеньача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

10.00 — «Дай — ноаной школа».
10.30 — «Дийнача хӀамай дунен тӀа».
11.30 — «Ӏуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.00 — Документальни фильм.
12.25 — «Дакх, хьа къоргтий кхуви ба» (нохчий меттала).
12.35 — «Цул сийлен адмирант» яха телевизиони фильм. ШоллагӀа сери.
13.35 — «Кхоиттъкъа итталагӀа шерашка Америка» яхача циклера «Наьъахи мича дуг Лос-Анджелеса?» яха телевизиони художественни фильм. Автор — В. Зорин.
15.55 — Концерт.
16.10 — «Сат. Лаьтта. Вселенная».
16.55 — «Инженер Гарин хӀалакьхилар» яха телевизиони дукхасерийни художественни фильм. ШоллагӀа сери.
18.00 — «Кхерам боцаш дӀа-кхаладӀ».
18.30 — «Пяи гӀоз». Дунен а олимпийски ловзарий а чемпионашца вӀашагӀкхетар.
19.45 — А. Хачатурян, «Соната», «Монолог».
20.00 — «Бийса даьккъа хийла шун, бераш!».
20.15 — «Умахцӏено». Ӏилмай-популярни программа.
21.00 — «Бертталла дела цхьа нах» яха музыкальни программа.
21.40 — «Ламаш дахара», «Юкъара нен», «Флейта» яхача телевизиони документални художественни фильмий программа.

9 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядка е дӀаотта!».
9.05 — «ДӀалоха дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата В. Крайнева». Фильм-концерт.
9.30 — «Гургалбетта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гӀулакх деш ва!».
11.00 — «Кхетам бола хӀамаш» яха телевизиони художественни фильм. Хьалхара сери.
12.20 — «Волжски сунгнорф» яха фильм-концерт.
12.34 — «Юртара сахьата».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — А. Н. Островский. «Уж дунен тӀара доалаш» яха Малой Бронпойра Московски драматически театра фильм-спектакль.
16.05 — «Вахаре сина путевка» яхача цикланара «Ковалева Саша урок» яхача телевизиони документальни фильма премьера.

РАДИО

8 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара вахар». «Ӏа дешара ха я». Корреспонденци (нохчий меттала).
6.55 — Ахараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Къонилл» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
10.20 — «ЗӀоамолх» яха сатирически журнал (нохчий меттала).
11.00 — I. Шаабулатов. «Нохч-ГӀалгӀай халкъа илланчара». Вокально-симфонически цикл (эрсий меттала).
11.40 — «Литературни Нохч-ГӀалгӀайче» (гӀалгӀай меттала).
12.00 — «Сага долча беркета». Очерк (эрсий меттала).
18.00 — «Кавказа Ӏуйре» яха радиожурнал (эрсий меттала).

9 ДЕКАБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукхаезаш ораш» (эрсий меттала).
11.15 — ТӀехьабусараш болаш бола бар. «Толача дола тешам». Буруш тохара балхий Октябрьски управленера передача (эрсий меттала).
11.30 — «КӀиранденйхаьара дикарий программа» (эрсий меттала).
18.00 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала).
18.30 — «Школьни глобус» (эрсий меттала).
19.00 — «ЦӀе сийтана» (гӀалгӀай меттала).
19.30 — «Малеца доттагӀал долчарна дола концерт» (гӀалгӀай меттала).

Хоамаш

Тахан республике гӀоллен Грознен хушаруш моркаш а йолаш, йоачан а йолаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чӀогӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 5—10, Грозне 8—10 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен моркаш а йолаш, ломма йоачан а йолаш...

Метеостанция.

ФЕ ХИЛА

НаькъагӀа лелара правилаш гӀашлой декхарийла бу гӀашлой наькъагӀа мара улицах дехьа ца бувла.

Массехк ди хьалха Октябрьски районе автобусаш сецача моттиге хьатӀаера автобус. Наькъал дехьагӀа хиннача цхьан йоккхача сага, автобуса тӀа ца ховш шейнсар а кхераш, нах сехьа ца бувлача гӀоала едда сехьа яла лаьрхӀад. цу тӀа а гаргга кхьача йоагӀаш мотороллер а йолаш. ЦӀаьхха хьилхашка кийсъекна гӀашло шийна бӀаргаийча, мотороллер лехкаш вагӀача Ю. Н. Чичихина, цунна из тӀа ца тохар духьа, цӀаьхха ко хьахьовзадаьд, цигга асфальта тӀа Ӏохийтта шийна керта йоккха чов а ец. Мотороллер лехкаш ваьгӀар больнице веккав.

Цхьанне правилаш толхарах вокхашка дохка зулам даьннад, цхьабакъда, мотороллер лехкаш ваьгӀача Ю. Н. Чичихина правилаш толхаьй керта тӀа туллаш шлем ца хилярах.

Машинаш ухача наькъагӀа леларах дохкха хатар даьннад Калиновски станицерча ГПТУ дешархочоа Р. Гаймурадовиз. Ший наькъагӀа легковой автомобилаца воагӀаш хиннача, машин тӀа а теха, цигтача вийнав из.

Наькъа тӀа авари ярах бехке хиннав «Чеченнигушводстрой» мистер В. Н. Лотников. Мичахьа меннадале а, цхьанахьа мела а менна, Старопромысловски шоссе машинаш ухача наькъа тӀа вальнав из цӀаьхха, тӀехйоала машин тӀа а кхийтта цигтача вожаваь, малар цу сахьате дӀадьаннад нертаца, цхьабакъда, из тӀехьа хиннад цу хана. Аьрда ха а дуваш больнице вихьав гӀанна.

Кхы а аьрдагӀагӀа да машинаш лелоча наькъа тӀа бераш дувлар. Массаненa а мича хон царна наькъашка гӀоала мишта лела деза. ВоккхагӀчар шаькъий закон лархӀа Ӏомаде деза бераш, хӀаьта водителаша бераш шоашта наькъа тӀа бӀарга ма дайнгте а машин лаьгӀъе е юхаецас ела дӀамига гӀашлой дехьабоалийтар духьа. «Сельхозтехника» Шелковской районни отделене доалахьарча «Кубань» яхача автобуса водитела А. Н. Андрейкина Ново-Щедрински станице 7 классе деша ваьгӀача кӀаьнка автобус тӀа а теха чӀоагӀа лозаваь из.

ДӀадахача кӀирагӀа (2 ноябрера дена 6 декабре кхаччалца) республика наькъашка 31 авари яьй, 4 саг ве а вувш, 10 сага човнаш а еш.

НГӀАССР МВД ГАЯ.

ЧӀоагӀа къердаш я тбилисски мебельщикий продукци. Сийлен цхьсабарг тӀалатташ я столовена лаьрхӀа мебаль, телевизора стол, хӀаьта хӀанз пачхьалкхен дикала Знак енна Тбилисски производственни объединене арахецача «Гентиади» яхача гарнитуре (сурта тӀа). Комплектацера бархӀ предмет хоза тоадаь а чӀоагӀа нергӀате, леладе атта да.

В. МОРГУНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Алкоголизмаца — къовсам

ТӀАЛЕЛА ЛАЬТТА ДОАГ МОТТАРГДОЛАШ

ТӀехдаьккха шерта бохабу малар меларца къовсам лоаттабу Нохч-ГӀалгӀай АССР Грозненски районе. Цу балха тӀа хоадам болла даькъа лоац общественностъ, къахьегама коллективаша, граждански сходаша.

ДукхагӀа боккъонаш теллаеча иах бахача моттигашка граждански сходаш ю халкъа депутатий юрта Советаша. Уж кийчъеча даькъа лоац боккъонаш лоаряра органий балхахоша. Зуламаш, боккъонаш теллаяра...

къовсам лоаттабе беза зуламаш дерашца, тӀехдаьккхе малар меларашца. Парте хьадех цу органашкара кхы а йоккхагӀа инициатива, принципиальность йолаш, малар боацаш моллагӀча, советски боккъонаш, порядок телхараша лира къовсам лоаттабелга, белгалдаьккхар Л. И. Брежнева. Иштта общественни воздействех кхоачам ца хилча юкъебоаккх закона низ.

Шин саг дарбан-къахьегама профилакторе дӀахьожавар...

1931 шера ваь, шофер ва, хьалхагӀа пина болзло, цӀен да хиннав, сесаги кхо бери долаш ва А. Ф. Шинорев.

Сообаьннаб маларцара бевам. Цхаддаш 10 шера корта бохабу малараш мелаш...

хьа сашка.. Хьожаргда вай фу деш хиннав уж шин алкоголик, иштта мара кхы цӀи яккха йиш йий царех. Лорий консультативни комиссе алкоголикаш хилар чӀогӀ а даьдарбан-къахьегама профилакторе дарба дайта дӀахьожабьб уж.

хьаэцаргда, цо фу дица хӀама Ӏомадеш хьалхийна маха юкъе баргбо уж. ХӀаьта царех тийша ма йий вай мехка тӀехьале. Цу гӀулакхий уйла яьйий пар дас? Уж а болаш пхьарт уллга, сесагах летлига хӀама хетаи вац из. Цун ма, общественни порядок телхаречаш...

хьоцхаш хьалхенача нанна хӀама тохилга цхьаннха хӀама а дац цунна. Духхьал цхьа нама хиина Ӏай цо кхестар? Сесаг цунца яха безам болаш яц. Беро-м хӀанз из деррига кхетаду хургдар...

хабу малар меларца, алкоголизмаца пахаддаш а тӀатеӀла я къовсам лоаттабе безилга белгалдаьккхад цига.

ТӀехдаьккха малар меларa профилактика яра, алкоголикашта общественна а правови а воздействи яра, маларши дохкара боккъонаш телха ца яйтара, наркологически учреждеией сеташ шерьара балхаш тоаде деза вай республика общественносте, боккъонаш лоаряра органаша. ТӀехдаьккха малар меларашта шоаш тӀалела лаьтта доаг моттаргдолаш...

Н. БУГАЕВА,
Нохч-ГӀалгӀай АССР юстице министерства консультант.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместителна — 9-24-03; бехктонхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерен, шоаттен деношка

СФ05363. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 7154.